

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

AARSPROVEN OG AFGANGSPROVEN

i

Horsens lærde Skole

i Juli 1859.

-
1. Nogle Ord om Religionsunderviisningen i de lærde Skolers øverste Klasser. Af Adjunct P. J. C. Scharling.
 2. Skolefterretninger af Rector, Professor F. C. C. Birch.

Horsens.

P. Nielsens Bogtrykkeri i Aarhus.

I.

Nogle Ord om Religionsunderviisningen

i de lærde Skolers øverste Klasser.

Af

P. J. C. Scharling.

Religionsunderviisningens Stilling i den lærde Skole er for Tiden egentlig at betragte som et aabent Spørgsmaal, som Cultusministeriet har henstillet til nærmere Drøftelse. Forskjellige Stemmer have — navnlig i nogle af vore Tidsskrifter — ladet sig høre om denne lige-saa vigtige som vanskelige Sag, uden at dog nogen omfattende eller grundig Behandling endnu er bleven den til Deel. Man har i Almindelighed udtalt sig om det Utilfredsstillende i denne Underviisnings Resultater og har da snart villet søge Skylden herfor hos Lærerne snart i Methoden, medens den vel først og fremmest er at søge i Religionsunderviisningens eiendommelige, vanskelige Stilling i Skolen. Det er nu ingenlunde disse Liniers Hensigt at optage hele Sagen fra Grunden af, men kun at bidrage til dens Drøftelse ved at meddele nogle Bemærkninger angaaende Underviisningens Plan og Fremgangsmaade, hvilke ere udsprungne af min personlige Erfaring som Religionslærer.

Der skal altsaa ikke gaaes ind paa en Undersøgelse om, hvorvidt hele Religionsunderviisningens Stil-

ling i Skolen burde være en anden, men vi ville blot holde os til det Bestaaende, hvilket ogsaa baade Skolecommissionen af April 1857 og det theologiske Facultet øiensynligen have lagt til Grund for deres Betænkninger: at der nemlig bør gives Religionsunderviisning gjennem alle Skolens syv Klasser, og at Resultatet af denne Underviisning bør være Gjenstand for en Examensprøve. Men under denne fælles Forudsætning bestaaer dog en betydelig Meningsforskjel, som deels dreier sig om, hvorvidt denne Prøve bør henlægges til Afgangsexamens første eller anden Deel, deels om — hvad hermed staaer i nøie Forbindelse — af hvad Art Underviisningen i Afgangsklassen bør være, det vil da sige: om Underviisningen her kun skal bestaae i Læsning af det græske Testamente, ledsaget af forklarende Samtale samt en Udsigt over Kirkens Historie, eller om en høiere Lærebog skal bibeholdes ved Siden heraf.

Fra forskjellige Sider har der nu reist sig Stemmer for Forslaget om Lærebogens Afskaffelse i den sidste toaarige Klasse, hvilket da vel ogsaa maatte medføre dens Afskaffelse i de høiere Klasser overhovedet. Og maaskee dette ogsaa er den egentlige Mening med hiint Forslag; thi Frygten for, at den systematiske Religionsunderviisning i den øverste Klasse skulde antage Charakter af en Slags theologisk Dogmatik, og for at Lærebogen skulde betage Underviisningen dens Frihed og Friskhed, denne Frygt maa jo yttre sig ved enhver større Lærebog, og det ligesaavel naar den bruges i sjette Klasse som i syvende. Foreløbig kunde vel derfor Sagens egentlige Spørgsmaal opstilles saa-

ledes: Hvorvidt bør en større Lærebog lægges til Grund for Religionsunderviisningen i de høiere Klasser?

Det er hertil, at de følgende Bemærkninger fornemmelig skulle knytte sig.

1. Naar der overhovedet synes at finde en Uvillie Sted imod de større Lærebøger, da er denne ogsaa i mange Henseender begrundet; thi der er vistnok drevet meget Uvæsen med al Slags Lærebogslæsning baade efter store og smaae Lærebøger, baade i lærde og ulærde Skoler. Og er der Noget, hvorved man kan komme i Fare for at gjøre Børn og unge Mennesker kjede af Alt, hvad der hedder Religion, saa er det ved en overdreven eller forfeilet Lærebogslæsning. Naar det Religiøse ofte staaer som noget Tillært, som en Vanesag eller som noget Fremmed, man snarest muligt skiller sig af med; naar der selv blandt Nutidens dannede, studerede Klasser findes saadanne Anskuelser som, at christelig Tro kun er en Antagelse af visse Læresætninger, en Vedtagelse af visse techniske Udtryk, som ikke have nogen levende Sammenhæng med det aandelige Livs øvrige Rørelser; naar det Trivielle paa intet andet aandeligt Omraade har trængt sig saa meget ind som paa det religiøse — saa har vel ogsaa ofte den megen Lærebogslæsning baaret sin Deel af Skylden herfor.

Det ligger nemlig i enhver Lærebogs Natur, at den ved at fremstille de religiøse Ideer som Dogmer α : visse bestemte, i sig afsluttede Lærdomme — hvad Præg de nu end bære — med Tiden let kan

komme til at virke hæmmende paa den frie selvstændige Tilegnelse, baade med Tro og Tanke; thi det skeer da let, at Dogmerne enten uden videre antages som noget Tillært, eller — især hvis de udvikles for vidtløftigt i dogmatiserende Retning — komme til at staae for det ungdommelige Sind som en fremmed Forestillingskreds, der ligger udenfor det almindelige Liv, endsige udenfor de Unges eget personlige Liv, og som det er besværligt og ulysteligt at sætte sig ind i. Navnlige gjælder dette naturligviis, hvor en „høiere Lærebog“ skal læses med ældre Disciple. Faren kan her kun undgaaes ved en hensigtsmæssig Affattelse af selve Bogen og — hvad der er endnu vigtigere — en rigtig og maadeholdende Benyttelse af den. I begge disse Henseender er imidlertid den nuværende Underviisnings Tilstand endnu ikke tilfredsstillende. Men heraf følger dog ingenlunde, at al Brug af Lærebog skulde forvises fra de høiere Klasser, eller at der ikke skulde kunne gives en Lærebog og en Maade at benytte den paa, som svarede til Skolens eller rettere Disciplinens Tarv, og som saaledes kunde blive gavnlig, ja nødvendig for at opnaae Religionsunderviisningens rette Øiemed.

Hvad nemlig dette Øiemed angaaer, da maa det, saalænge som Religionsunderviisningens Stilling i den lærde Skole er som for Tiden, hovedsagelig være belærende. Det opbyggelige Element — om end ligesaa nødvendigt og en naturlig Følge, hvor Sandheden foredrages paa den rette Maade og besjælet af en varm og levende Aand — kan efter Forholdets Natur kun være den *secundaire* Opgave for Lærerens Bestræbelser.

Det er desuden vistnok ogsaa Tilfældet, at for Ungdommen bestaaer den bedste Opbyggelse i en alvorlig, klar og levende Fremstilling af de religiøse Sandheder i Form af en Kundskab, den skal tilegne sig. Skolen maa da deels bibringe Disciplen en vis Sum af historiske Kundskaber: det gamle og det nye Testaments Kjendsgjerninger; og hertil maa da Bibelhistorier eller Bibeludtog benyttes; deels maa den heraf uddrage de christelige Hovedlærdomme og Grundtanker, som klart og bestemt maae fremstilles for Disciplen og læres af ham; og her er da den kortfattede barnlige Lærebog paa sin Plads. Det er i de fire lavere Klasser, at denne Underviisning gives, og her samles saaledes det Stof, som skal danne Grundlaget for en christelig Livsanskuelse; de christelige Lærdomme og Tanker udsaaes, fornemmelig i historisk Skikkelse.

I Skolens høiere Klasser indtræder nu Begyndelsen til en mere selvstændig aandelig Udvikling paa det religiøse og sædelige Omraade. Det maa da her sættes som Skolens Opgave at bringe det christelige Stof, som i de lavere Klasser er indsamlet, til en bevidst Tilegnelse, idet en selvstændig Tænkning derover indledes. Og her er da Stedet til et umiddelbart Bekjendtskab med Bibelen selv, navnlig det nye Testamente.

At Christendommen er en Kjendsgjerning, et guddommeligt Liv, hvoraf visse store Menneskelivet gjenfødende Ideer ere udsprungne, hvilke atter i Tidens Løb ere fæstnede til visse Lærdomme: det er den Opfattelse af det hidtil Lærte, som Disciplen skal føres

til, og som først Bibelen selv bibringer ham, fordi han først i den seer Eenheden af de Fortællinger og de Lærdomme, som Bibelhistorie og Lærebog hidtil hver for sig have bibragt ham. Discipulen maa fremdeles føres til at forstaae Forskjellen mellem de øvrige Kundskaber, som Skolen meddeler ham, og den religiøse Kundskab; thi er end Opgaven for Skolens Religionsunderviisning hovedsagelig belærende, saa er det dog en Belæring, som mere end nogen anden har Betydning for Livet. Det er derfor ogsaa af denne Grund nødvendigt, at Discipulen føres hen til Skriften selv for at lære Christendommens Naadegave og Christendommens Fordring at kjende i den oprindelige Skikkelse; han maa øse af selve Sandhedens Kilde for at komme i et umiddelbart Forhold til den — paa første Haand, forat de religiøse Ideer kunne blive til personlig Sandhed i ham.

Altsaa ved en alvorlig Bibellæsning, ledsaget af Forklaring og Samtale, maa Discipulen bringes til at opfatte den hellige Skrifts eenfoldige og ophøiede Anskuelse af Guds og Menneskets Væsen og deres indbyrdes Forhold; han maa lære at læse Guds Ord, saaledes at det bliver klart for hans Tanke, og saa at tillige hans Hjerte kan føle de mægtige Vingeslag af dets Aand. At lade Discipulen saaledes fornemme Guds Riges levende Strømme i Bibelen og tillige at bringe ham til Klarhed over, hvad en christelig Livsanskuelse vil sige — ei blot i Almindelighed, men anvendt paa de særlige Livsforhold, i Modsætning til den hedenske Livsanskuelse, som de klassiske Studier fremstille for ham — dette er det

ligesaa vanskelige som ophøiede Formaal, som Religionsunderviisningen her maa stille sig og tilstræbe.

Men om man end til Opnaaelsen af dette Øiemed maa betragte Bibellæsningen som Hovedgrundlaget, saa vil det dog være nødvendigt at stille en Lærebog ved Siden af Skriftens Læsning; thi om end denne, som i Afgangsklassen, foretages i Grundsproget, er dette dog ikke tilstrækkeligt til at skaffe Underviisningen den fornødne Grundighed og Nøiagtighed.

Skulle nemlig Bibelens Grundtanker om Gud og Verden staae klare og ordnede for Disciplen, da maa de fremstilles i bestemte, tydelige Former, med andre Ord: De christelige Hovedlærdomme, som i Skriften kun ligge som mægtige Spirer, maae fremstilles i en om end kort, saa dog sammenhængende (om man vil altsaa systematisk) anskuelig Udvikling, som ikke blot gjengiver Aabenbaringens Indhold, men tillige paa- peger dets indre fornuftmæssige Sammenhæng og dets Forhold til den naturlige Bevidsthed. Skal Disciplen ikke blot modtage et opbyggeligt og befrugtende Indtryk af Bibelen, men skal han komme til en selvbevidst Tilegnelse af dens Indhold, saa at han med Klarhed og Bestemthed kan gjøre sig Rede for, hvad christelig Tro og Tankegang vil sige, da maa han have en ordnet positiv Fremstilling at ty til, hvorved han kan erhverve sig det Overblik over Stoffet, som er nødvendigt for at blive hjemme i det og forstaae det. Og skal han fremdeles føre en, om end begrændset, saa dog fyldig og rigtig Erkjendelse med sig ud i Livet, da maa han ogsaa have et Grundlag

for Hukommelsen at støtte sig til, altsaa et saadant, som er skikket til at læres. Jo vanskeligere det er, selv for den begavede Discipel, paa egen Haand at gjøre sig selv, endsige Andre, Rede for sin religiøse Tro og Tænkning, desto mere vil et saadant Grundlag være nødvendigt, eller med andre Ord: en Lærebog.

Men Religionsunderviisningens Opgave strækker sig endnu videre. Thi det er ikke nok, at Disciplen blot kjender Bibelens Indhold; han er jo ogsaa Medlem af den christelige Menighed, i hvis Liv han som confirmeret alt maa være begyndt at deeltage; han maa altsaa kjende det kirkelige Samfunds Væsen, Liv og Udvikling. Skal Disciplen ret lære at ære og elske Guds Ord, da maa han ogsaa med de samme Følelser betragte det kirkelige Samfund, som har ført ham hen til dette Ord, som værner om det og støtter sig til det. Hvad imidlertid den kirkelige Lære angaaer, da bør der kun gaae ind paa den, forsaavidt det kan paavises, hvorledes dens Hovedtræk ere udsprungne af de store evangeliske Grundtanker; og det navnlig forat Disciplen maa forstaae, hvorledes det Kirkesamfund, han tilhører, er voxet paa samme levende Grund som Bibelordet. Det er vistnok langt fra Confessionalisme, som skal bringe Tiden Frelse og vække nyt religiøst Liv, og langt fra nødvendigt for Lægmand at kjende til confessionelle Lærebestemmelser, som med Rette kun bør overlades Theologen, men der maa dog netop i vore Dage, da den kirkelige Bevidsthed er begyndt at røre sig saa stærkt, være en Trang hos den dannede Lægmand til

at forstaae, hvorledes den livsfyldige Christentro er kommen til at iklæde sig en bestemt Skikkelse i Form af en kirkelig Lære. Thi hvad han end selv som moden Mand vil dømme om netop denne Form af Læren, saa skal han dog have lært at forstaae, at den gjemmer den rette christelige Troes Kjerne i sig. Allerede Ynglingen bør vide, hvad der gjør det Kirkesamfund, han tilhører, ikke til et luthersk eller calvinsk, men til et evangelisk og et protestantisk.

Men til at opnaae dette Øiemed udfordres da ligefrem visse bestemte Kundskaber, til hvis Erhvervelse der endnu mere end ved Bibelkundskaben behøves en kort positiv Belæring om den Udvikling, som de christelige Ideer have faaet i det kirkelige Liv, og en saadan kan kun gives ved en Lærebog. Uden en saadan vil det være umuligt for Læreren at give sin Underviisning en saadan Bestemthed, at den ikke bliver svævende, og umuligt for Disciplen, selv med nok saa megen Lyst til „det gode Arbeide,“ at erindre og befæste hos sig selv, endsige gjengive Lærerens Udviklinger. Især i vor Tid, da der ved Siden af meget aandeligt Røre hersker en Usikkerhed og Uklarhed saavel i de almeenchristelige, som i de særlig kirkelige Ideer og Forestillinger, og det ikke mindst hos „de Dannede,“ vil en god Lærebog være saare gavnlig, ja nødvendig til at give en klar og bestemt Oplysning.

2. Saafremt nu de hidtil fremførte Anskuelser billiges, vil det vel heraf fremgaae, at det ingenlunde er selve Benyttelsen af en Religionslærebog i de øverste Klasser, som man i og for sig maa frygte eller dadle,

men at et saadant Hjælpemiddel, naar det er hensigtsmæssigt indrettet og benyttes paa rette Maade, kan være saare gavnligt, ja nødvendigt. At nu den lille Lærebog fra de lavere Klasser, der baade hvad Stoffets Omfang og Udvikling angaaer kun er beregnet paa den barnlige Alder, efter det her Sagte ei kan ansees for tilstrækkelig, er vel klart.

Hvad derimod de større Lærebøger angaaer, da ere de forhaandenværende meer eller mindre uhensigtsmæssige. Snart er det en Slags speculativ fortløbende Udvikling, som gjør Bogen uskikket til Lærebog; snart er det et bredt Raisonnement og en Forklaring enten i forstandsmæssig eller opbyggelig Retning, snart en Gjengivelse af den confessionelle Læreform med dens Enkeltheder, som giver Lærebogen et for stort Omfang og gjør den trættende og ulystelig for Discipulen. De slutte sig alle for lidet til Bibelen som et samlende og ordnende Overblik, men fremtræde med en vis Selvstændighed som et Slags smaae Dogmatiker; de ere derfor ogsaa for vidtløftige, ikke just med Hensyn til Mængden af Stof, men, som alt antydet er, med Hensyn til Fremstillingen. Jo mere denne kan være kort, klar og bestemt, desto bedre; en Mængde Paragrapher med Anmærkninger og Skriftsteder, hvoraf kun en liden Deel, saaledes løsreven, er klar og bevisende for den ikketheologiske Læser, bidrager til at lade Discipulen opfatte Christendommen som et stort Læresystem, hvori han ikke kan føle sig hjemme hverken med sit Gemyt, sin Tanke eller sin Bibel. En Lærebog maa paa engang være skikket til at læres og dog tillige opfordre til fri mundtlig Udvikling fra Læ-

rerens Side, og selvstændig Eftertanke og Tilegnelse fra Disciplens Side.*)

Men hvad det egentlig mere kommer an paa end selve Lærebogens Beskaffenhed — for Tiden maa man ialtfald nøies med, hvad man har — det er dens Benyttelse. Men denne afhænger rigtignok for en stor Deel af Bogens Beskaffenhed. Thi den store selvstændige Lærebog trænger sig let frem med utilbørlig Vægt og kommer sædvanlig til at indtage en Hovedplads ved Underviisningen, idet der gjennemgaaes efter den, overhøres efter den, ligesom der ogsaa ved Examen fordres en særlig Prøve i den christelige Troes- og Sædelæres System. Saaledes kommer det Systematiske fra først til sidst til at spille Hovedrollen paa Bekostning af det Historiske og, hvad værre er, af den sande Tilegnelse og Forstaaelse af det Religiøse. Det er altsaa ikke i sig selv, men fra den Plads, som den nu indtager, at Lærebogen maa fortrænges. Thi Hovedsagen er og bliver dog Bibel-læsning og Bibelkundskab; hvorimod Lærebogen nærmest kun skal tjene som et Grundrids, en Ledetraad, paa

*) Naar der skulde henvises til et Monster, kunde maaskee i den tyske Litteratur nævnes Hagenbachs „Leitfaden zum christlichen Religionsunterrichte an höhern Gymnasien.“ Her er altfor meget Stof medtaget, men Anlæg og Fremstilling er saare hensigtsmæssig. Den christelige Troes- og Sædelære er nemlig kun fremstillet som et enkelt Afsnit (omtrent paa 70 Sider) ved Siden af en Udsigt over Kirkens Historie og over de hellige Skrifers Tilblivelse og Indhold, altsaa som et Led i Fremstillingen af det religiøse Liv i den christelige Menighed.

samme Maade som en mythologisk, archæologisk eller historisk Haandbog benyttes ved Læsningen af Klassikerne. Som Underviisningen nu er anlagt, finder man ofte en høist mangelfuld Kundskab til den hellige Skrift selv, ja endog blot til dens væsentlige Indhold, og hvorfor? Fordi den store tykke Lærebog optager Tiden og Kraften. Medens dernæst Lærebogen skulde samle Resultaterne af Bibellæsningen, kommer den nu ofte til at gaae forud før denne og fører saaledes let til en Talen om Sagen, hvorved Sagen selv bliver borte. Men naar saaledes Skriften skydes tilside, og Disciplen kun paa anden Haand kommer i Berøring med dens Indhold, da fremkommer let et løst og personligt usandt Forhold til det Religiøse, hvilket da sædvanlig ender med: ingen religiøs Overbeviisning at have — Noget, der i vor Tid kun er altfor almindeligt.

Det maa da fremdeles blive en Følge af Lærebogens her antydede Stilling, at den fornemmelig henlægges til den øverste toaarige Klasse (syvende Kl.) og det deels, fordi Lærebogen skal fuldende og afslutte Underviisningen efter Skriften selv, deels fordi Disciplene først i den øverste Klasse blive nogenlunde modne til at kunne benytte en saadan Bog paa gavnlig Maade, ligesom det overhovedet først i denne Klasse er muligt med noget Held at stræbe efter det Maal, som i disse Blade er antydet for den høiere Religionsunderviisning. Nu derimod begynder sædvanlig den høiere Lærebog at bruges i femte Klasse, hvor Disciplene endnu ikke ere skikkede til at begynde nogen selvstændig Tænkning over det Religiøse og paa

den anden Side have en naturlig Ulyst til dogmatisk Belæring, især naar den fremstiller sig i Skikkelse af en tyk Lærebog.

Naar en Lærebog som f. Ex. Gads angiver om sig selv, at den er bestemt for „tænkende Christne,“ hvorledes vil man da vente at finde saadanne i Disciplene i femte, ja maaskee i sjette Klasse? Ved her at begynde paa saadanne Lærebøger, vil man hverken udvikle Tænkningen (men snarere hæmme den) eller gavne Hjertets og Troens Sag. Det er altsaa saa langt fra, at man — forudsat at man overhovedet vil benytte en større Lærebog — kunde afslutte denne i sjette Klasse, saaledes som nogle Forslag antyde, at man langt snarere bør henlægge den til syvende Klasse, selv om man ogsaa er henviist til de nu brugelige Lærebøger; thi ere disse end altfor vidtløftige, ville de dog lettere kunne gaaes igjennem i een høiere, men moden og toaarig Klasse, end i to lavere, umodne, eetaarige Klasser.

Hvad skulle da disse sidste anvendes til? Det ligger her langt nærmere at drage Læsningen af det græske Testamente, som nu er henviist til Afgangsklassen alene, ned i sjette Klasse; desuden vil Erhvervelsen af historiske Kundskaber dels om Bibelskrifternes Indhold dels om Kirkens Udvikling kunne henlægges til disse to Klasser og give Disciplene nok at bestille.

3. Hvad nu endelig Afgangsexamen angaaer, da maa det vel følge af alt det Foregaaende, at Re-

ligionsprøven bliver at henlægge til dennes anden Deel. Thi skal der overhovedet gives nogen Prøve paa de religiøse Kundskaber, Disciplen besidder, da maa den dog vel falde netop paa det Tidspunkt, hvor han har naaet den største aandelige Modenhed, og hvor det kan forudsættes, at han ikke blot har lært, men ogsaa er begyndt at tilegne sig Christendommens Indhold. Saavist som den høiere Religionsunderviisning først i Afgangsklassen faaer sin egentlige Betydning, saa maa Prøven ogsaa falde, ikke ved Indgangen til denne Klasse, men ved Udgangen af den.

Hvad imidlertid Gjenstanden for Prøven angaaer, da er det vel i sin Orden, at den vordende Student maa kunne gjøre Rede for de christelige Troeslærdomme; men det er dog en mislig Sag at gjøre den systematiske Troes- og Sædelære til en særegen Gjenstand, ja ofte Hovedgjenstand for Prøven. Saa fremt der forlanges mere end en positiv Gjengivelse af selve Hovedlærdommen, nemlig en mere dogmatisk Udvikling, da hændes det let, at man enten faaer løs eller forvirret og uklar Tale. Man kan vel opstille det som en Kjendsgjerning, at der ingen Gjenstand gives ved Examen, hvorover den voxne Discipel har større Vanskelighed med at forklare sig end over de religiøse Dogmer og Ideer. Og det er vel heller ikke forunderligt; thi er end selvstændig Tænkning og Tilægnelse det Maal, som den høiere Religionsunderviisning tilstræber, er det dog vistnok meget sjældent, at dette Maal naaes, og det synes ogsaa naturstridigt at forlange en dogmatisk Forklaring af unge Mennesker i en Alder af atten til nitten Aar. Jo mere imidlertid

den Lærebog, som har været brugt ved Underviisningen, er affattet med positiv Bestemthed, desto bedre vil den ogsaa ved denne Leilighed forsyne Examinanden med Svar, uden at dog derfor dens Indhold behøver at blive særlig Gjenstand for Examinationen. Thi hvorfor ikke ved Prøven ligesaavel som ved Underviisningen gjøre selve Skriften til Hovedsagen — hvad jo ogsaa nogle af de foreliggende Betækninger foreslaae. Ved at forklare et oplæst og oversat Stykke og udvikle dets Indhold, dets Sammenhæng med det Omstaaende, vil der være Leilighed nok til at berøre de christelige Troeslærdomme. Iøvrigt bør da Examinationen gaae over til at blive mere af historisk end af dogmatisk Art. En særskilt Prøve i den bibelske Historie er afskaffet; men egner denne — det vil da fornemmelig sige den evangeliske og apostoliske Historie — sig dog ikke langt bedre end det Systematiske til en Prøve paa, hvorvidt Examinanden besidder christelige Kundskaber? Og vilde ikke i det Hele en mere speciel Kundskab til de enkelte bibelske Skrifers Indhold, deres Skjæbne og indbyrdes Forhold, end den, som i saa Henseende sædvanlig finder Sted, baade være af langt større Gavn for de Studerende og langt bedre egne sig til Examensgjenstand end det Dogmatiske? Man kunde maaskee indvende: „Saa komme de unge Studenter ind paa en Exegetik og Isagogik, som hører hjemme ved theologisk Embedsexamen“ — men hertil maa da svares, at Faren herfor er langt mindre end for at komme ind paa Dogmatiken, selv om de rette Grændser en-

gang imellem skulde overskrides en Smule, hvad dog med Tiden let vil forhindres.

Naar disse Blade nu hovedsagelig have holdt sig til Spørgsmaalet om Lærebogen, da er det, fordi dette nøie hænger sammen med Spørgsmaalet om hele den høiere Religionsunderviisning og væsentlig betinger dennes Beskaffenhed. Vil Skolen overhovedet — og det er den Forudsætning, hvorfra her er gaaet ud — meddele en høiere Underviisning i Religion o: en saadan, som fører Disciplen til et Trin i aandelig Udvikling, som er væsentlig høiere end det, hvorpaa Mellemklasserne befinde sig, saaledes som disse Blade have antydet — saa vil altid en hensigtsmæssig indrettet og maadeholdent benyttet Lærebog blive et vigtigt Hjælpemiddel; og det ogsaa af den Grund, at man saaledes bedst vil kunne give Underviisningen ved de forskjellige Skoler en fælles Begrændsning og Eensartethed. Og hvad der gjælder om Brugen af en saadan Bog, det gjælder om hele den høiere Religionsunderviisning i sig selv: kun i Afgangsklassen kan den gennemføres med nogen Udsigt til at naae sit Maal.

Forsaavidt man derimod — hvad Cultusministeriet tidligere har hentydet til — ikke blot vilde henlægge Lærebogsunderviisningen til femte og og sjette Klasse, men vilde afslutte hele Religionsunderviisningen med disse Klasser, da bliver denne Underviisnings Stilling igrunden en anden; den Forudsætning, hvorfra her er gaaet ud, gjælder da ikke, og et andet Synspunkt maa opstilles. Thi det bliver et Spørgsmaal, om man isaafald ikke maa opgive al høiere Religionsunderviisning i den Betydning, hvori Ordet her er taget,

og ligeledes opgive Brugen af de større Lærebøger og blot holde sig til den mindre tilligemed Bibelhistorien. Dog her er ikke Stedet til videre at inklade os derpaa.

Den omhandlede Sags Vigtighed i Forbindelse med den Taushed, der fra Skolens Side hidtil har hersket desangaaende, har bragt mig til at fremkomme med disse Bemærkninger, som jeg ialtfald vil haabe maatte bidrage til at sætte Spørgmaalet om de lærde Skolers Religionsunderviisning noget mere i Bevægelse end hidtil er skeet.

II.

Efterretninger

om

Horsens lærde Skole

for Skoleaaret 1858—59.

Af

F. C. C. Birch.

I. Examinier.

1. **Aarsprøven 1858** afholdtes fra 9de til 20de Juli overensstemmende med det i forrige Aars Skoleefterretninger meddelte Schema. Efter tilendebragt Prøve opflyttedes af 6te Klasses 8 Disciple 4 i 7de Kl., af 5te Klasses 9 Disciple 8 i 6te Kl., 4de Klasses 9 Disciple alle i 5te Kl., af 3die Klasses 22 Disciple 16 i 4de Kl., af 2den Klasses 26 Disciple 23 i 3die Kl. og af 1ste Klasses 28 Disciple 17 i 2den Kl.

2. **Afgangsprøven 1858.** Ifølge Ministeriets Bestemmelse i Skrivelse af 8de Juni foretoges den skriftlige Prøve her, ligesom ved de øvrige lærde Skoler, den 23de, 24de og 25de s. M. Den mundtlige Prøve, der overværedes af Undervisningsinspecteuren, afholdtes i Forbindelse med Skolens Aarsprøve i den i forrige Aars Program angivne Orden.

I Censuren over de enkelte Prøver deltog med vedkommende Lærere: Undervisningsinspecteuren Conferentsraad Madvig i Dansk, Latin, Historie og Tydsk, Professor ved Kjøbenhavns Universitet Steenstrup i Naturhistorie, Naturlære og Geographi, Pastor Boesen i Religion.

Charaktererne for de Candidater, der efter at have bestaaet Prøvens anden Del afgik til Universitetet, findes anførte paa omstaaende Liste.

Candidaterne.	Afgangsprøvens 1ste Del.				Afgangsprøvens 2den Del.									Hoved- Character.	Hebraisk.
	Tydk.	Fransk.	Geographi.	Naturhistorie.	Dansk.	Latin, skriftlig.	Latin, mundtlig.	Græsk.	Religion.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.		
1. E. V. Böttger (17¼ Aar gammel.)	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.	Første Character.	"
2. G. C. P. L. de Fontenay (19¾ Aar gammel.)	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første Character.	"
3. H. C. A. Lund (19¼ Aar gammel.)	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	Mg.	Ug.	Mg.	G.	Tg.	Anden Character.	"
4. J. M. M. Grabow (18¾ Aar gammel.)	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Første Character.	Mg.
5. C. P. T. Knudsen (19¼ Aar gammel.)	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	Mg.	G.	Første Character.	"
6. J. P. C. Stephansen (19 Aar gammel.)	G.	G.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Mg.	G.	G.	Anden Character.	"

3. Halvaarsproven 1859 afholdtes fra 4de til 9de Februar paa samme Maade og omtrent i samme Omfang som i 1858.

II. Skolens Disciple.

Ved Afslutningen af forrige Aars Beretning var Disciplenes Antal 113. Af disse bleve foruden de foran nævnte 6 Candidater, der dimitteredes til Universitetet, endnu 18 andre udmeldte af Skolen i Løbet af dette Skoleaar, nemlig: W. Heggelund og J. R. Worm (ikke-studerende) af 6te Klasse, C. C. Zahrtmann og N. G. Blicher Møller (begge ikke-studerende) af 5te Klasse, J. Krøll, N. T. Andersen (begge ikke-studerende), J. Schou og F. C. Buemann (ikke-studerende) af 4de Klasse, H. Crone (ikke-studerende), A. E. Søbørg, M. R. Fussing og E. E. Bay (de to sidstnævnte ikke-studerende) af 3die Klasse, J. C. A. Busch og U. F. Sørensen af 2den Klasse, R. S. Ingwersen, J. N. Ingwersen, J. F. Utke og S. A. Lerche af 1ste Klasse. Derimod ere 23 nye optagne, saa at Skolen for Tiden tæller 112 Disciple (69 indenbyes og 43 udenbyes), der efter den sidst afholdte Maanedscensur ere ordnede i de forskjellige Klasser saaledes, som efterstaaende Liste udviser. Ved de ny-optagne er Fædrenes Navn og Stilling tilføjet i Parenthes.

VII Klasse.

1. T. Petersen. 2. C. C. Ekeroth. 3. E. A. T. E. Søbørg. 4. S. C. Sørensen. 5. N. H. Jørgen-

sen. 6. O. S. F. Wolder. 7. C. D. Danielsen.
8. H. R. E. Mygind. 9. R. H. Gad.

VI Klasse.

1. J. P. Røwe. 2. L. T. Mygind. 3. C. C. Heide. 4. J. H. Leunbach. 5. H. A. Hansen. 6. H. Jespersen. 7. T. C. F. Møller. 8. J. Paludan. 9. J. C. Federspiel. 10. C. E. Jensen.

V Klasse.

1. G. P. H. Borch. 2. L. Arntzen. 3. H. V. Jensen. 4. H. V. T. F. Bang. 5. H. A. Koch (ikke-studerende). 6. H. Hjerrild (ikke-studerende). 7. F. V. Grüner. 8. C. G. Leunbach.

IV Klasse.

1. C. E. Paludan. 2. H. C. Møller. 3. H. F. Paludan (Provst P. i Raarup). 4. C. Nielsen (ikke-studerende). 5. J. S. Røwe. 6. P. T. Sveistrup (Pastor S., Sognepræst til Nørup og Randbøl i Tørrild Herred). 7. H. A. Møller. 8. L. P. Fabricius. 9. C. Ö. Bergenhammer (ikke-studerende). 10. P. Tommerup. 11. J. N. Zahrtmann. 12. N. Schack. 13. S. F. Lihme (ikke-studerende). 14. G. V. Fussing.

III Klasse.

1. H. G. S. Sabroe. 2. H. E. J. Mylord. 3. P. S. Christensen. 4. H. A. I. Jensen. 5. H. A. Lemming (ikke-studerende). 6. M. C. Nielsen. 7. P. Møller (ikke-studerende). 8. A. V. Kruse. 9. U. E. Rosing (ikke-studerende). 10. E. E. Arntzen

(ikke-studerende). 11. H. Levy (ikke-studerende).
 12. P. V. Muth-Rasmussen. 13. J. A. H. Dænd-
 ler. 14. O. T. Jacobsen (ikke-studerende). 15. J.
 P. V. Møller. 16. A. B. Haas (ikke-studerende).
 17. H. A. Rosendahl. 18. J. S. Bay (ikke-studerende).
 19. L. C. Hansen-Mickdal (ikke-studerende). 20.
 J. G. Ibsen. 21. W. U. Tornøe (ikke-studerende).
 22. J. A. I. Køster. 23. N. C. v. Halle (ikke-stu-
 derende). 24. P. Thomsen (ikke-studerende). 25. R.
 C. E. Danielsen (ikke-studerende).

II Klasse.

1. J. M. Secher (Pastor S., Sognepræst til Ølsted
 i Aarhus Stift). 2. C. P. S. Neergaard (Proprietair,
 Kammerraad N. til Aakjær og Rantzausgave). 3. J. R.
 J. Rasmussen. 4. P. M. Helstrup (Gartner H. i
 Horsens). 5. G. V. Jensen. 6. J. M. Kirkeby. 7.
 L. F. S. Køster (Pastor K., Sognepræst til Østbirk og
 Yding i Aarhus Stift). 8. J. P. M. Balle. 9. F. O.
 C. Jensen. 10. C. Monberg. 11. H. J. G. Finély.
 12. V. M. O. Smidt. 13. E. C. E. Crone. 14. A.
 F. V. Lihme. 15. U. O. E. Hjort. 16. J. M. Vo-
 gelius. 17. J. Møller. 18. J. B. Kjær. 19. P. L.
 Hansen. 20. J. Anthon. 21. A. E. Kjær. 22. T.
 J. Dahlsen. 23. P. E. Nielsen.

I Klasse.

1. N. F. Stegmann (Kjøbmand S., Veier og Maa-
 ler i Horsens). 2. P. T. Madsen (Mølleieier M. i Hor-
 sens). 3. H. I. Cohn (Bomuldsvæver C. i Horsens).
 4. Z. Cohn (Bagermester C. i Horsens). 5. J. G. Poul-

sen (Bogbinder P. i Horsens). 6. A. H. v. Essen. 7. H. P. Heide (Teglværksforpagter H. paa Bygholm). 8. O. P. H. C. Ritto (Landmaaler R. i Horsens). 9. F. V. L. Jespersen (Herredsfoged i Hatting Herred, Justitsraad J. i Horsens). 10. V. Bay. 11. E. S. Mylord. 12. G. P. Møller (Forpagter af Bygholms Mølle M.). 13. S. T. V. Mølmark (Telegraphbestyrer M. i Horsens). 14. H. L. Muth-Rasmussen (afg. Organist M.-R. i Horsens). 15. A. Rosing (Kjøbmand R. i Horsens). 16. T. L. Hansen-Mickdal. 17. N. A. Jacobsen. 18. S. J. Krøll (Kjøbmand K. i Horsens). 19. H. G. E. Petersen (Proprietair P. til Sønderskovgaard). 20. C. Høegh-Guldberg (Provst for Voer og Nim Herreder H.-G.). 21. P. D. R. Tillisch. 22. C. F. F. Juel. 23. C. A. Christensen.

III. Undervisningen.

1. Foranlediget ved den tiltagende Søgning til Skolen af ikke-studerende Disciple indgik Rector under 23de Juni f. A. til Ministeriet med motiveret Forslag og Indstilling om, at der med Begyndelsen af det nye Skoleaar maatte ved Skolen blive oprettet en særskilt 3die og 4de Realklasse, i hvilke Undervisningen gaves efter den ved Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855 foreskrevne Plan. I Gjensvar paa dette Andragende bemærkede Ministeriet i Skrivelse af 19de Juli næsteften blandt Andet Følgende:

„Uagtet Ministeriet vistnok erkjender, at de i Hr. Rectors Skrivelse paaberaabte Omstændigheder forenede afgive Grund til at træffe Anstalt til en særskilt Realundervisnings Indførelse i Horsens lærde Skole, og uagtet den for Øieblikket stærke Søgning af ikke-studerende Disciple til Skolen kunde synes at indeholde en mere paatrængende Opfordring hertil, maa Ministeriet dog for Tiden finde det betænkeligt at indrette denne Undervisning ved flere lærde Skoler, saalænge den endnu ikke er bragt i fuldkommen Gang og befæstet ved de Skoler, hvor den er indført, og dette saameget mere, som det ved Rigsdagens oprindelige Bevilling af Tilskuddet til den særskilte Realundervisning ved de lærde Skoler er forudsat, at Foranstaltningen ikke vilde blive udstrakt til flere end de paa-tænkte to til tre Skoler, førend en sikkrere Erfaring var vunden om Maaden hvorpaa og Omfanget hvori Undervisningen vilde blive benyttet. I sidstnævnte Hensende er der i det Mindste endnu ikke gjort nogen synderlig lovende eller opmuntrende Erfaring om Befolkningens Interesse for at benytte de høiere Real-klasser, navnlig den øverste, og saaledes lade Discip-lene afslutte det anordnede fulde Cursus. Dertil kommer endnu den betydelige, med en særskilt Realunder-visning forbundne, Bekostning, til hvis Dækning det lærde Skolevæsen ikke kan skaffe sig forøget Ingtægt af Skolebetalingen for den Freqvents, Realundervisningen drager til Skolen, naar Skolens Discipeltal i det Hele har naaet 100. I ethvert Fald er det en Selvfølge, at der ikke kan indføres særskilt Realundervisning ved nogen Skole, forinden Lønningerne til det

derved forøgede Lærertal ved Skolen og Udgifterne til de øvrige Anskaffelser og Fornødenheder, som Foranstaltningen kræver, haves bevilgede ved Finantsloven for det Aar, hvori den udvidede Undervisning i Skolen skal begyndes.

Ministeriet savner derfor under enhver Omstændighed Beføielse til at samtykke i, at der ved Horsens lærde Skole allerede fra næste Skoleaars Begyndelse efter Deres Forslag indføres en særskilt Realundervisning. Paa den anden Side overseer Ministeriet ingenlunde, at det nuværende store Antal ikke-studerende Disciple i Horsens Skoles 3die og 4de Klasse er trykkende og byrdefuldt. Men hvis der ikke oprettes særskilte Realklasser ved Horsens Skole, vil dette Misforhold, der vel tildels er opstaaet ved den, ifølge den for Skoleaaret 1857—1858 approberede Lectionsplan, indrettede extraordinaire Undervisning ved Skolen for ikke-studerende Disciple, neppe lade sig udjævne paa anden Maade end dels ved at vende strengt tilbage til kun at lade de ikke-studerende Disciple deltage i den nærmest for de studerende Disciple bestemte Undervisning, dels ved at holde Antallet af de ikke-studerende Disciple i Skolen indenfor den Grændse, hvortil der kan gaes uden at skade den Undervisning, for hvilken den lærde Skole nærmest er bestemt, saaledes som det alt ved Forordningen af 7de November 1809 § 60 er foreskrevet. Anvendelsen af en hertil sigtende Forholdsregel vil da alt ved Begyndelsen af det forestaaende nye Skoleaar blive nødvendig, saafremt det bekræfter sig, hvad i Deres Skrivelse er betegnet som ønskeligt og mulig fornødent, at Discipel-

tallet i 3die Klasse vil kræve en Deling af Klassen. Thi Ministeriet vil efter det ovenfor Yttrede ikke kunne indvillige i en Deling af Klassen alene for de ikke-studerende Disciples Skyld, og deraf vil det da blive en Følge, at Rector maa ved indeværende Skoleaars Udgang indskrænke sig til kun at optage i 3die Klasse saamange af de bedst bestaaede ikke-studerende Disciple af 2den Klasse, som nogenlunde uden Besvær for Undervisningen kunne oprykke i den høiere Klasse.“

Da imidlertid 3die Klasses Discipeltal efter den ved Skoleaarets Udgang foretagne Opflytning fra 2den Klasse ikke befandtes større, end at den paatænkte Deling af Klassen uden Betænkelighed kunde opgives, blev af Rector indstillet og af Ministeriet under 12te August f. A. bifaldet, at, overensstemmende med hvad i forrige Skoleaar fandt Sted, de ikke-studerende Disciple af 3die Klasse maatte i 4 af de 8 ugentlige Timer, i hvilke Klassens øvrige Disciple undervises i Latin, erholde Extraundervisning i Engelsk, og at de ikke-studerende Disciple af 4de og 5te Klasse maatte i 12 af de 14 ugentlige Timer, i hvilke disse Klassers øvrige Disciple undervises i Latin og Græsk, erholde fælles Extraundervisning i Dansk, Engelsk, Historie, Geographi, geometrisk Tegning, Naturhistorie og Naturlære.

De ugentlige Undervisningstimers Fordeling paa de enkelte Lærefag vil sees af efterstaaende Tabel, paa hvilken A og B ved VII Klasse betyder ældste og yngste Afdeling, S og R ved III, IV og V Klasse studerende og ikke-studerende Disciple.

Fagene.	I.	II.	III.		IV.		V.		VI.	VII.		Summa.
			S.	R.	S.	R.	S.	R.		A.	B.	
Dansk	6	5	3		2	1	2	1	2	2		23
Tydsck	5	4	3		3		3		3			21
Fransk	"	5	4		3		3		3			18
Engelsk	"	"		4		3		3	"	"		7
Latin	"	"	8		9		9		9	10		45
Græsk	"	"	"		5		5		5	6		21
Hebraisk	"	"	"		"		"		"	3	3	6
Religion	3	2	2		2		2		2	2		15
Historie	4	4	3		3	2	3	2	3	4		26
Geographi	3	2	2		1	1	2	1	2	"		13
Regn. og Mathem.	4	4	4		4	1	4	1	4	4	4	33
Naturlære	"	"	"			3		3	"	3		6
Naturhistorie	3	3	2		2	1	2	1	2	"		15
Skrivning	4	3	2		1		"		"	"		10
Tegning	2	2	2		"		"		"	"		6
Sang	1	1	1		1		1		1	1		4
Gymnastik	2	2	2		2		2		2	2		6
Ialtugentl. Timer	37	37	38	34	38	36	38	36	38	37	37	

Undervisningens Fordeling paa Lærerne har været følgende:

1. Rector: Dansk, Latin og Græsk i VII Kl. 18 Tim.
2. Overlærer Ekerøth: Mathematik i IV—VII Kl., Naturlære med de ikke-studerende Disciple af IV og V Kl. og med VII Kl. 27 —
3. Overlærer Thornam: Latin i IV og V Kl., Græsk i VI Kl., Engelsk med de ikke-studerende Disciple af III—V Kl. 30 --
4. Adjunct Schmidt: Geographi i I—VI Kl., Regning i I—III Kl. 25 —
5. Adjunct Jørgensen: Historie i III—VII Kl., Naturhistorie i III—VI Kl. 27 —

6. Adjunct Bisted: Fransk i II—VI Kl., Naturhistorie i I og II Kl.....	24 Tim.
7. Adjunct Bruun: Tydsk i I—VI Kl., Skrivning i III og IV Kl.....	24 —
8. Adjunct Müller: Dansk i I og II Kl., Hebraisk i VII Kl. A og B, Historie i I og II Kl.....	25 —
9. Adjunct Bøggild: Latin i III og VI Kl., Græsk i IV og V Kl., Skrivning i I og II Kl.	34 —
10. Adjunct Scharling: Dansk i III—VI Kl., Religion i I—VII Kl.....	25 —
11. Timelærer Nielsen: Tegning i I—III Kl.	6 —
12. Syngelærer Mørch: Sang i hele Skolen	4 —
13. Toldassistent Atterup: Gymnastik i hele Skolen.....	6 —

2. Følgende Pensa ere i Aarets Løb gennemgaaede i de forskjellige Fag og Klasser:

Dansk.

I Kl. Hjorts Børneven (S. 80—210, 263—292, 483—532) er benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og sproglig Analyse. Af samme Bog ere 11 Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære er læst indtil Ordstillingen, med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger. 3 Stile ere skrevne om Ugen og have bestaaet i Dictat, Oversættelse fra Tydsk og Gjengivelse af en Fortælling. — II Kl. Hjorts Børneven (S. 233—372 og 399—431) er benyttet paa samme Maade som i foregaaende Klasse. Af Skoubøe's „udvalgte Digte til Udenadslæren“ ere 17 Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære er læst og repeteret. 2 Stile ere skrevne

om Ugen og have afvexlende bestaaet i Dictat, Gjengivelse af en Fortælling, Oversættelse fra Tydsk og grammatikalske Øvelser. — III Kl. Holsts prosaiske Læsebog (S. 1—50 og 89—128) er benyttet til Op-læsning, sproglig Analyse og Øvelse i at gjengive og udvikle det Læste. Af Sammes poetiske Læsebog (S. 86—137) ere endel Digte gennemgaaede og 3 læn-gere Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære re-peteret. I Stil ugentlig, hvis Indhold afvexlende har været Fortælling, Beskrivelse, Gjengivelse efter Ver-denshistorien og Naturhistorien, Omskrivning i Prosa af et Digt eller Forklaring af et Ordsprog. — IV Kl. Holsts prosaiske Læsebog S. 290—314 og 345—357. Sammes poetiske Læsebog S. 138—180, 193—196 og 201—205; nogle Digte ere lærte udenad. Den nordi-ske Mythologi er gennemgaaet efter Dorphs Omrids, flere Sagn fortalte og jevn-sides hermed af „Nordens Guder“ læst og forklaret „Thors Reise til Jotunheim“ og „Yduns Ran“. I Stil ugentlig af fortællende eller beskrivende Indhold, hvortil Æmnet jevnlig har været taget fra de forskjellige Skolefag; af og til en lettere Begrebsudvikling. De 17 første Lectioner af Borgens „Veiledning til Udarbejdelser i Modersmaalet“. — V Kl. Af Holsts poetiske Læsebog er Størstedelen af det sidste Parti (S. 237—288) gennemgaaet. Desuden er læst: Holbergs den politiske Kandestøber og de 2 første Bøger af Peder Paars; Oehlenschlägers Axel og Valborg. Jevnsides med Repetition af Dorphs Mythologi er den sidste Halvdel af „Nordens Guder“ læst og gennemgaaet. Elverhøi, Hroars Saga og Eras-mus Montanus have været Disciplene foresatte til Hjemme-

læsning og ere derefter benyttede til skriftlige Udarbejdelser eller mundligt Foredrag, hvilken sidste Øvelse af og til har været forsøgt. Af Borgens Veiledning er benyttet 21de til 33te Lection. 1 Stil ugentlig. De ikke-studerende Disciple af denne og den foregaaende Klasse have desuden læst „Extremerne“ af Forf. til „en Hverdagshistorie“, en Del af Holbergs udvalgte Epistler og Hertz's „Flyttedagen“. Ligeledes have de særligt hver anden Uge skrevet en Stil, hvortil Æmnet som oftest har været taget fra de realistiske Lærefag. — VI Kl. Den danske Literaturs Historie indtil Ewald er læst efter Thortsens Haandbog; særlig ere Afsnittene om Kæmpeviserne, Holberg og Rahbek gennemgaaede og oplyste ved Læsning af den derhen hørende Literatur. Heibergs „Syvsoverdag“ og „en Sjæl efter Døden“, nogle af Baggesens comiske Fortællinger og Brudstykker af „Labyrinthen“, Paludan-Müllers „Tithon“ og Oehlenschlägers „Erik og Abel“ ere læste. Hjemme have Disciplene læst „Extremerne“, „Palnatoke“ og „en Students Eventyr“ og derpaa skriftlig behandlet det Læste. 2 skriftlige Udarbejdelser om Maanedens; af og til mundtlig Foredrag, hvortil Borgens Veiledning, 34te til 36te Lection, er benyttet. — VII Kl. Thortsens Literaturhistorie og Dorphs Omrids af den nordiske Mythologi ere repeterede. Udarbejdelser ere skrevne over følgende Opgaver:

1. Christendommens Indflydelse paa Familielivets forskellige Forhold.
2. At paavise Arverettens Gavnlighed og Nødvendighed for det menneskelige Samfundsliv.
3. Korstogenes Betydning for den europæiske Civilisation.
4. Om Ønskelig-

heden af samlet Skoletid, betragtet fra Disciplenes Standpunkt. 5. Hvorvidt fortjene Digterne fortrinsvis at kaldes Menneskehedens Lærere? 6. Udvikling af Piatons Opfordring: *Θυε ταῖς Χάρισιν*. 7. Hvorvidt bidrager Kundskab i fremmede Sprog til at opklare Kundskaben i Ens eget? 8. Skildring af Norges Naturforhold og deres Indflydelse paa Indbyggernes Sysler og Erhvervskilder. 9. Betragtninger over Ragnaroksmynthen. 10. Hvilken forskjellig Betydning har Livet efter den christelige og efter de hedenske Religioner? 11. Oversigt over det danske Sprogs Historie. 12. Om gode Forsætters Værd. 13. At skildre de forskjellige Regjeringsformer i det gamle Rom fra Statens Stiftelse til dens Undergang, samt Aarsagerne til de stedfundne Forandringer. 14. Hvorledes fremstiller Homer Forholdet mellem Guderne og Skjæbnen? 15. Paa hvilke Fornuftgrunde støtter sig Menneskets Udødelighedshaab? 16. Hvorledes skulle vi forklare de Selvmodsigelser, der saa ofte møde os i Mythologien? 17. I hvilket Forhold stod Holbergs Poesi til den tidligere danske Poesi? 18. Om Naturens Forædling ved Mennesket.

Tydsk.

I Kl. Banks Læsebog, Iste Del, S. 13—53, 68—94 og 99—149. Af Bruuns Grammatik er læst det Vigtigste af Formlæren. I Gang om Ugen Dictat eller grammatikalsk Opgave til skriftlig Indøvelse af Declination og Conjugation. — II Kl. Banks Læsebog, Iste Del, S. 193—270 og 279—312. Af Bruuns Grammatik er læst Formlæren, med Forbigaaelse af enkelte mindre vigtige Paragrapher. I Gang om Ugen skriftlig Øvelse af samme Art som i foregaaende Klasse. — III Kl. Hjorts Læsebog S. 20—112 og 134—155. Af Bruuns Grammatik er Formlæren læst fuldstændigt og af Syntaxen det Vigtigste af Casuslæren (Kap. I—5). I Stil om Ugen efter Wølles Materialier (S.

13—14, 17—18, 21—23, 25—27, 29—31 og 41—44). De skrevne Stile ere, efter at være gennemgaaede og rettede, lærte udenad. — IV Kl. Hjorts Læsebog S. 164—173 og 186—215; af Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter“ de med Stjerne betegnede Stykker (ialt 48 Nummere). Af Bruuns Grammatik er det Vigtigste af Moduslæren (Syntaxens Kap. 9—11) læst og repeteret, Formlæren og det tidligere Læste af Syntaxen repeteret. Lassens Opgaver til tydske Stile (Stykkerne 1—50 af 3die Afsnit) ere benyttede dels til mundtlig Oversættelse, dels, 1 Gang om Ugen, til Stil. — V Kl. Hjorts Læsebog S. 291—446; Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter“ S. 155—184 og 207—221. Desuden har hver af Disciplene en Gang om Maanedn opgivet et paa egen Haand læst Stykke, mest af fortællende Indhold. Bruuns Grammatik er læst fuldstændigt, Orddannelseslæren efter det i Programmet for 1855 meddelte Omrids. Lorenzens Stiløvelser ere benyttede dels til mundtlig Oversættelse (Nr. 20—24, 30—34, 40—44, 50—54 og 60—64), dels, 1 Gang om Ugen, til Stil. — VI Kl. Hjorts Læsebog S. 446—599; Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter“ S. 1—155, 184—206 og 222—269. Desuden har hver af Disciplene en Gang om Maanedn opgivet et paa egen Haand læst Stykke af en eller anden tydsk Forfatter. Lorenzens Stiløvelser, S. 127—174, ere benyttede dels til mundtlig Oversættelse, dels, 1 Gang om Ugen, til Stil. Grammatik og Orddannelseslære ere repeterede. Efter Manuscript er læst en ganske kort Fremstilling af den tydske Literaturs vigtigste Phænomener, hvormed saavidt muligt har været forbundet

Oplæsning af mindre Brudstykker af de ombandlede Forfattere.

Fransk.

II Kl. Borrings Læsebog for Begyndere S. 1—8, 14—61, 85—103, 112—122. Efter Abrahams's Sproglære det Vigtigste om Substantiver, Pronominer, Talord; Hjelpeverberne og de regelmæssige Verber indøvede; ligeledes, fornemmelig skriftligt, de hyppigst forekommende uregelmæssige Verber. — III Kl. Borrings Læsebog for Mellemklasserne S. 1—90. Efter Abrahams's Grammatik er hele Formlæren læst og repeteret. — IV. Kl. Lassens Læsebog for Skolernes lavere Klasser er læst fuldstændigt og de oversatte Stykker bag i Bogen retroverterede. Formlæren er repeteret og de vigtigste Regler af Ordføiningslæren leilighedsvis gennemgaaede og lærte efter den Anledning, som Læsestoffet i de daglige Pensa gav. — V Kl. Brødrene Bjerrings *Recueil de morceaux en prose* S. 1—107; Borrings *Album littéraire* S. 237—253 og 9—48. Efter Abrahams's Sproglære er Formlæren repeteret og af Ordføiningslæren læst Reglerne for Brugen af Conjunctiv (§ 263—274) og af Nægtelserne (§ 377—384). De flinkere iblandt Disciplene have desuden hjemme paa egen Haand læst forskjellige franske Bøger, af hvilke de maanedlig have opgivet og ere bleve prøvede i et passende Afsnit. — VI Kl. Af Borrings *Etudes littéraires* er læst de fleste prosaiske Stykker efter Forfatternes chronologiske Følge indtil Gozlan; Sammes *Album littéraire* S. 9—48. Efter Abrahams's Grammatik er læst af Ordføiningslæren § 384—413 (Læren om Præpositionerne)

og det Øvrige repeteret; af Formlæren ere Verber og Talord repeterede. I Stil om Ugen efter Sibberns Stiløvelser, 3die Afsnit. I Begyndelsen af hver Maa-
ned ere Disciplene blevene prøvede i deres Privatlæsning. Siden Nytaar er en af de tre ugentlige Timer bleven anvendt til at oversætte *ex tempore*, hvortil er benyttet dels nogle af de lettere Stykker i *études littéraires*, dels Lassens „Fransk Extemporallæsning for Skolernes høiere Klasser.“

Engelsk.

De ikke-studerende Disciple B (yngste Parti). Repps *English stories* S. 1—59. Af Fistaines Parleur Formlæren. I Stil om Ugen i sidste Halvaar. — A (ældste Parti). Marryat: *The children of the new forest* S. 1—250. Af Fistaines Parleur Formlæren. I Stil om Ugen efter Ankers Parleur; mundtlig Stil efter samme Bog.

Latin.

III Kl. Af Borgens Læsebog er læst de 4 første Afsnit (Nr. 36—52 udtogsvis). Af Madvigs Sproglære det Vigtigste af Bøiningslæren. — IV Kl. Af Borgens Læsebog 6te Afsnit fra Nr. 28, af 7de Afsnit 36 Stykker; Jacobs's og Dörings „lateinisches Elementarbuch,“ 2det Bind, S. 1—41; 3die Bog af Cæsars Gallerkrig. Af Madvigs Sproglære Formlæren og det Vigtigste af Ordføiningslæren. 2 Stile om Ugen; af og til Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin. — V Kl. 3die Bog af Cæsars Gallerkrig; Sallusts Jugurtha; omtrent 600 Vers af Ovids Forvandlinger. Af Madvigs Sproglære: Lyd-

læren, Bøiningslæren, Orddannelseslæren og Ordføiningslæren til § 346 (Conjunctiv). Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin efter Ingerslevs Materialier. 2 Stile om Ugen, af og til en Version. — VI Kl. Iste og 2den Bog af Livius. Af Madvigs Sproglære: Orddannelseslæren og Ordføiningslærens 2det Afsnit samt 2det Tilkæg (om Pronominernes Brug). Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin efter Ingerslevs Materialier. 2 Stile om Ugen, 1 Version hver Maaned. — VII Kl. Ciceros Taler for det Maniliske Lovforslag, for Ligarius og for Deiotarus; Iste Bog af Seneca *de ira*; Quintilians 10de Bog; 4de Bog af Vergils Æneide; 3die Bog af Horats's Ode og 2den Bog af hans Breve samt *ars poetica*. Det ældste Parti har desuden repeteret: Ciceros Taler for Archias og Milo og Iste Bog af *de officiis*; 3die, 4de, 21de og 22de Bog af Livius; 3die, 5te og 6te Bog af Vergils Æneide; 2den Bog af Horats's Ode. Madvigs Sproglære repeteret. Bojesens Antiquiteter. 2 Stile om Ugen eller istedenfor den ene af og til en Version. Til extemporal Oversættelse fra Latin paa Dansk er benyttet Flemmers Udvalg af Sølvalderens Forfattere.

Græsk.

IV Kl. Bergs Læsebog for de første Begyndere fuldstændigt; af samme Forfatters Læsebog for andet Aars Cursus de to første Afsnit udtogsvis. Af Tregders Formiære er læst det Vigtigste af Lydlæren og Bøiningslæren i den almindelige Dialekt. — V Kl. Bergs Læsebog for andet Aars Cursus, 5te Afsnit; Xenophons Cyropædi, 2den Bog og de to første Ka-

pitler af 3die Bog. Tregders Formlære repeteret; Madvigs Ordføiningslære benyttet til Henvisning. — VI. Kl. Xenophons „Erindringer om Sokrates,“ 2den Bog; Herodots 9de Bog; Odysseens 14de Bog. Tregders Formlære repeteret. Hovedreglerne af Madvigs Ordføiningslære indtil Participium. — VII Kl. Herodots 9de Bog; Platons Kriton; Isokrates's Areopagitikos; Odysseens 15de og 16de Bog; Euripides's Iphigeneia i Aulis. Det ældste Parti har desuden repeteret: Herodots 8de Bog; Xenophons „Erindringer om Sokrates,“ 4de Bog; Platons *Apologia Socratis*; Odysseens 13de og 14de Bog. Grammatiken repeteret. Tregders Mythologi. Bojesens Antiquiteter og Tregders Literaturhistorie ere læste af det ældste Parti.

Hebraisk.

VII Kl. B. De 16 første Kapitler af Genesis. Formlæren efter Whitte. — VII Kl. A. Genesis. Whittes Sproglære.

Religion.

I Kl. Luthers Katechismus. Balslevs Bibelhistorie. 1ste Mosebog er benyttet til Oplæsning. 8 Psalmer, passende til Katechismens Hovedstykker, ere lærte udenad. — II Kl. Balslevs „Forklaring til Luthers Katechismus,“ 1ste Hovedstykke (§ 1—54). Herslebs større Bibelhistorie, fra Begyndelsen indtil 4de Periode (Samuels Tid). 8 Psalmer ere lærte udenad. — III Kl. Balslevs Forklaring, 2det Hovedstykke (55—94). Herslebs Bibelhistorie fra 4de Periode (Samuels Tid) indtil 3die Afdeling (det jødiske

Folks Historie tilende). 7 Psalmer. — IV Kl. Af Balles Lærebog ere Stykkerne om Bønnen og Sacramenterne gennemgaaede. Den evangeliske Historie er læst efter Herslebs Bibelhistorie med jevnlig Benyttelse af det nye Testamente. Nogle Psalmer ere lærte udenad. — V Kl. De to første Kapitler af Gads Lærebog. Efter det nye Testamente er „Apostlernes Gjerninger“ gennemgaaet og lært. Udsigt over det gamle Testaments Bøger og Repetition af den jødiske Historie efter Hersleb. — VI Kl. Gads Lærebog fra 3die Kapitel til 4de Kapitel II (S. 97—196). „Apostlernes Gjerninger“. Efter Hersleb er læst Udsigten over det nye Testaments Bøger, af hvilke Romerbrevet særlig er gennemgaaet efter N. T. — VII Kl. Pauli Brev til Philippenserne og Marci Evangelium ere læste i Grundsproget og gennemgaaede saaledes, at de christelige Hovedlærdomme derved ere bleve behandlere. Gads Lærebog er repeteret; den sidste Del af den (fra 4de Kap. II) desuden særlig gennemgaaet som Nyt for det yngste Parti af Disciplene. Udsigt over Kirkehistorien efter Mørk-Hansens Lærebog.

Historie.

I Kl. Oldtidens og Middelalderens Historie efter Kofods fragmentariske Lærebog. — II Kl. Middelalderens og den nyere Historie efter samme Lærebog. — III Kl. Oldtidens Historie efter Bohrs Lærebog. — IV Kl. Middelalderens Historie efter Bohrs og Attens Lærebøger. — V Kl. Den nyere Tids Historie indtil Revolutionen 1789 efter samme Lærebøger. De ikke-studerende Disciple af denne og foregaaende Klasse

have desuden repeteret den nyeste Tids Historie (fra 1789) efter Kofods fragmentariske Lærebog og Danmarks Historie efter Allen. — VI Kl. Den nyeste Tids Historie (fra 1789) efter Bohr og Allen. Oldtidens Historie efter Thrige indtil Roms Historie. — VII Kl. Middelalderens og den nyere Tids Historie til 1648 efter Bohr og Allen; Oldtidens Historie indtil Rom efter Thrige. Det ældste Parti har desuden repeteret Roms Historie og den nyere Tids Historie fra 1648 til Nutiden.

Geographi.

I Kl. Oversigt over hele Jordbeskrivelsen efter Ingerslevs mindre Lærebog. — II Kl. Velschows Geographi forfra indtil Spanien. — III Kl. Europas øvrige Lande efter samme Lærebog. Den gamle Geographi er gennemgaaet efter Kieperets Atlas ved Læsningen af Oldtidens Historie. — IV Kl. Asien efter Velschow. — V Kl. Asien, Afrika, Amerika og Australien efter samme Lærebog. — VI Kl. Hele Geographien efter Velschow. Den gamle Geographi efter Königsfeldt.

Mathematik.

De tre nederste Klasser ere øvede i praktisk Regning efter Mundts Regnebog, I Kl. forfra indtil S. 37, II Kl. fra S. 22 til 50, III Kl. fra S. 48 til 115. — IV Kl. Ramus's Arithmetik S. 1—35. Mundts Plangeometri S. 1—50. — V Kl. Ramus's Arithmetik S. 35—103 (med Forbigaaelse af Adskilligt. Decimalbrøk efter Dictat). Mundts Plangeometri S. 50—114. —

VI Kl. Ramus's Arithmetik S. 113—189 (med Forbigaaelse af Adskilligt). Mundts Plangeometri S. 115—198. — VII Kl. B. Efter Ramus's Arithmetik: Rækker, Logarithmer og Rentesregning. Plantrigonometrien efter Ramus. Mundts Stereometri indtil S. 289. — VII Kl. A. Repetition af det hele mathematiske Pensum. Astronomien gennemgaaet efter Steens mathematiske Geographi og Olufsens Astronomi.

Naturlære.

Med de ikke-studerende Disciple af IV og V Kl. er gennemgaaet det Vigtigste af Læren om Varme, Electricitet og Magnetisme; ligeledes det Vigtigste af Ligevægtslæren. — VII Kl. B. Den chemiske Physik efter Müller; de faste Legemers Ligevægt efter Ørsted. — VII Kl. A. Den mechaniske Physik efter Ørsted. Den chemiske Physik repeteret.

Naturhistorie.

I Kl. Bændyrene efter Strøms Lærebog. — II Kl. Pattedyrene og Fuglene efter Bramsens og Dreiers Lærebog. — III Kl. Krybdyr og Fiske samt Repetition af Pattedyr og Fugle efter samme Lærebog. Den specielle Botanik efter Petits Lærebog. — IV Kl. Den almindelige Botanik efter Bramsens og Dreiers Lærebog, den specielle efter Petit. Indledningen til Hvirveldyrene efter Lütkens „Dyreriget“. — V Kl. De hvirvelløse Dyr efter Lütken. Repetition af Botaniken. De ikke-studerende Disciple af denne og foregaaende Klasse have desuden gennemgaaet Hvirveldyrene, det Almindelige efter Lütken, det Specielle

efter Bramsen og Dreier. — VI Kl. Repetition af Zoologien og Botaniken. Oversigt over Forverdenens Dyr efter Jørgensens Fremstilling i Programmet for 1853.

IV. Videnskabelige Samlinger.

I. SKOLEBIBLIOTHEKET.

Siden Afslutningen af den i forrige Aars Program meddelte Fortegnelse er Skolens Bogsamling bleven forøget med følgende nye Skrifter, af hvilke de med * betegnede ere sendte fra Ministeriet:

- Aal, J., Erindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815. Udg. af C. C. A. Lange. 1—2 H. Christiania 1858.
- *Aarsberetninger fra det Kgl. Geheimearchiv. 2 B. 3 H. Kbh. 1858.
- Æliani, Porphyrii philosophi, Philonis Byzantii opera rec. R. Hercher. Paris 1858.
- Æschyli tragoediæ. Rec. G. Hermannus. T. 1—2. Berol. 1859.
- Agamemnon, metrisk overs. af P. O. Brøndsted. Kbh. 1842.
- Prometheus, Perserne, de Bonfaldende og de Syv mod Thebe, overs. af N. V. Dorph. Kbh. 1854.
- Allen, C. F., Det danske Sprogs Historie i Hertugdømmet Slesvig eller Sønderjylland. 1—2 Bd. Kbh. 1857—58.
- Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, udg. af det Kgl. nordiske Oldskriftselskab. 1856—57. Kbh.
- Annuaire des deux mondes. 1857—58. Paris.
- Antiquarisk Tidsskrift, udg. af det Kgl. nordiske Oldskriftselskab. 1855—57. 1 H. Kbh. 1857.
- Apollodori bibliotheca. Rec. et illustr. C. G. Heyne. Göttingæ 1803.
- Apparatus criticus et exegeticus in Æschyli tragoediis. V. 1—2. Halis Sax. 1832.
- Arago, F., Oeuvr. Notices biographiques. T. II-III. Paris 1854-55.
- — Notices scientifiques. T. I-III. Paris 1854-56.
- — Astronomie populaire. T. I-IV. Paris 1855-57.

- Aristides ex rec. G. Dindorfii. V. I—III. Lips. 1829.
- Arriani anabasis et Indica. Ed. F. Dübner. Reliqua Arriani et scriptorum de rebus Alexandri fragmenta collegit, Pseudo-Callisthenis historiam fabulosam &c. ed. C. Müller. Paris 1846.
- Artur, I. F., Instruction théorique et applications de la règle logarithmique. Paris 1845.
- Athenæus ex rec. G. Dindorfii. V. I—III. Lips. 1827.
- Baislev, C. F., Luthers Catechismus med en kort Forklaring. Kbh. 1857.
- Bank, B., Deutsches Lesebuch. 1. Stufe. Wolfenbüttel 1857.
- Barante, M. de, Histoire des ducs de Bourgogne. T. I—II. Bruxelles 1839—40.
- Bäumlein, W., C. Holzer u. J. Rieckher, Themata zur griechischen Composition. Stuttgart 1859.
- Griechische Uebersetzung der Themata zur griechischen Composition. Stuttgart 1859.
- Bergsoe, A. F., Geheimstatsminister Greve C. D. F. Reventlovs Virksomhed. 1—2 D. Kbh. 1837.
- Beskrivelse over danske Mynter og Medailler i den Kgl. Samling. 1—2 B. Kbh. 1791.
- Bjerring, N. Chr. et V., Recueil de morceaux en prose. Copenh. 1837.
- Bordier, H., et E. Charton, Histoire de France. T. 1. Paris 1859.
- Borgen, V. A., Latinsk Læsebog for Begyndere. Kbh. 1852.
- Borring, L. S., Etudes littéraires. Copenh. 1855.
- Album littéraire. Copenh. 1853.
- Fransk Læsebog og Grammatik for Begyndere. Kbh. 1857.
- Bramsen, P., og S. Drejer, Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik. Kbh. 1855.
- Callet, F., Tables des logarithmes. Paris 1794.
- Ciceronis, M. T., orationes selectæ duodecim. Quartus rec. J. N. Madvig. Hauniæ 1858.
- La république, trad. par Villemain. Paris 1858.
- Clausen, H. N., Det evangeliske Kirkelivs Nutid og Fremtid. 1 H. Kbh. 1859.
- “Cold, D. H. O., Lægevæsenet og Lægerne under Christian IV's Regjering. Kbh. 1858. (Doctordisp.)
- Cotta, B. v., Geologiske Billeder, overs. af C. Fogh. Kbh. 1858.
- Diodori bibliotheca historica ex rec. L. Dindorfii. V. I—V. Lips. 1828—31.
- Encyclopädie, Neue, der Wissenschaften u. Künste. 1—8 B. Stuttgart 1858.

- Engelhard, I. D. W. E., Atlas zur Baukunde. Stuttg. 1852.
 Ennianæ poësis reliquiæ. Rec. I. Vahlen. Lips. 1854.
 Estrup, H. F. I., Absalon som Helt, Statsmand og Biskop.
 Sorø 1826.
 Euripidis tragodiæ ex rec. A. Nauckii. V.I—II. Lips. 1857.
 Fontaine, la, Oeuvres complètes avec notes &c. p. M. C. A.
 Walekenaer. Paris 1857.
 *Førchhammer, G., Oversigt over det Kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i 1857 (Nr. 5—8) og i 1858 (Nr. 1—6).
 — Bidrag til Skildringen af Danmarks geographiske Forhold i deres Afhængighed af Landets indre geognostiske Bygning. Kbh. 1858. (Universitetsprogr.)
 Fryxell, A., Berättelser ur Svenska Historien. 1—25 D. Stockholm 1852—57.
 Frølund, F., Læsebog til Øvelse i at læse Skrift. Kbh. 1859.
 Gerhard, E., Griechische Mythologie. 1—2 Th. Berlin 1854—55.
 Giseke, B., Thrakisch-Pelasgische Stämme der Balkanhalbinsel. Leipzig 1858.
 Goldschmidt, M., Nord og Syd, et Ugeskrift. 1858. Kbh.
 Grenzboten, Die, Zeitschrift für Politik u. Literatur, herausgeg. von G. Freytag u. J. Schmidt. 17 Jahrg. Leipzig 1858.
 Guizot, M., Mémoires pour servir à l'histoire de mon temps. T. 1—2. Paris 1858—59.
 Hansen, M. Mørk, Kortfattet Læreb. i Kirkehistorien. Kbh. 1851.
 Hartung, J. A., Die griechischen Lyriker, griechisch mit metr. Uebers. u. erkl. Anm. 1—6 B. Leipzig 1855—58.
 Helweg, L., Den danske Kirkes Historie til Reformationen. 2 H. Kbh. 1858.
 Heracliti epistolæ quæ feruntur. Ed. A. Westermann. Lips. 1857.
 Herodoti Halicarn. Musæ. Ed. J. C. F. Baehr. V.I—II. Lips. 1856—57.
 Hersleb, S. B., Lærebog i Bibelhistorien, gjennemseet af P. E. Lind. Kbh. 1858.
 Hjort, P., Den danske Børneven. 7de Udg. Kbh. 1858.
 Holberg, L., Udvalgte Skrifter, udg. ved K. L. Rahbek. 1—21 D. Kbh. 1804—14.
 — trende Epistler til °°°. Oversatte af det Latinske i det Danske Sprog (1745). Kbh. 1857.
 Homeri carmina et cycli epici reliquiæ, gr. et lat. Paris 1858.
 — Odyssee, erkl. v. K. F. Ameis. 1 B. 2 H. u. 2 B. 1 H. Leipz. 1857—58.

- Horazens Episteln, 2 B., lat. u. deutsch mit Erläuterungen v. L. Döderlein. Leipz. 1858.
- Hörluck, R., Regnebog. Odense 1859.
- Ingerslev, C. F., Kort Lærebog i Geographien. Kbh. 1855.
- Johnsen, F. W., Geometriske Tegneopgaver. Odense 1858.
- Josephi, Flavii, opera ab I. Bekkero recognita. V. I—VI. Lips. 1855—56.
- Jung, G., Atlas zur Geschichte des alten Bundes von J. H. Kurtz. Berlin 1859.
- Jürgensen, C., Elementair Arithmetik og Algebra. Kbh. 1846.
- Juvenalis, D. Junius, Satiren, lat. Text mit metr. Uebers. u. Erläuterungen von E. C. J. v. Siebold. Leipz. 1858.
- S. Kierkegaard, Enten—Eller. Kbh. 1849.
- Frygt og Bæven. Kbh. 1857.
 - Begrebet Angest. Kbh. 1855.
 - Kjerlighedens Gjerninger. Kbh. 1852.
 - Indøvelse i Christendom. Kbh. 1855.
 - Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift til de filosofiske Smuler. Kbh. 1846.
 - Synspunktet for min Forfattervirksomhed. Kbh. 1859.
- Klößen, G. A. v., Handb. der physischen Geographi. Berlin 1859.
- Knudsen, P., Om Begravelsespladses Indflydelse i sanitair Henseende. Kbh. 1858. (Doctordisp.)
- Kort Udsigt over det philologisk-historiske Selskabs Virksomhed i Aaret 1857—58 (Fjerde Aargang).
- Lacroix, S. F., Essais sur l'enseignement en général et sur celui des mathématiques en particulier. Paris 1816.
- Traité élémentaire d'arithmétique. Paris 1830.
 - Traité élément. de calcul différentiel et intégral. Paris 1820.
 - Traité élément. du calcul des probabilités. Paris 1822.
 - Elémens d'Algèbre. Paris 1825.
 - Complément d'élémens d'Algèbre. Paris 1817.
 - Elémens de géométrie. Paris 1822.
 - Essais de géométrie sur les plans et les surfaces courbes. Paris 1822.
 - Traité élément. de trigonométrie rectiligne et sphérique. Paris 1822.
- Lasaux, E. v., Des Sokrates Leben, Lehre u. Tod nach den Zeugnissen der Alten. München 1858.
- Liciniani, Grani, quæ supersunt. Ed. philologorum Bonnensium heptas. Lips. 1858.
- Linde, A. C. P., Meddelelser angaaende Kjøbenhavns Universitet, den polytechniske Lærestanstalt, Sorø Akademi og

- de lærde Skoler med dertil hørende Realundervisning i Kongeriget Danmark for Aarene 1849—56. 2—3 H. Universitetet. Kbh. 1858—59.
- Luciani Samosatensis opera gr. et lat. ed. J. F. Lehmann. V. I—IX. Lips. 1822—32.
- Madvig, J. N., Det latinske Sprogs Formlære. Kbh. 1844.
- Marcellus, Nonius, et Fulgentius. Edd. F. D. Gerlach et C. L. Roth. Basilæ 1842.
- Martens, C. de, Manuel diplomatique. Paris 1822.
- — Guide diplomatique. T. I—II. Leipsic 1832.
- Martens, G. F. de, Recueil de traités d'alliance, de paix &c. depuis 1761 jusque' à présent. T. I—VII. Goettingue 1817 sqq.
- Supplément au recueil des principaux traités d'alliance &c. T. I—XX. Goettingue 1802—42.
- Table générale chronologique et alphabétique du recueil des traités &c. T. I—II. Goettingue 1837—43.
- Maurer, G. L. v., Das griechische Volk vor und nach dem Freiheitskampfe. 1—2 B. Heidelberg 1835.
- *Meddelelser fra det statistiske Bureau. 4de Saml. Kbh. 1858.
- Menzel, W., Geschichte der Deutschen. 1—5 B. Stuttgart u. Augsburg 1855—56.
- Motbech, C., Dansk Ordbog. 2den Udg. 8—9 H. Kbh. 1858—59.
- Molière, Oeuvres complètes. Paris 1857.
- Müller, H. D., Mythologie der griechischen Stämme. 1 Th. Göttingen 1857.
- Müller, Joh. v., Der Geschichten Schweizerischer Eidgenossenschaft 1—5 Th. Leipzig 1825—26.
- Mundt, C. E., Grundtræk af Astronomien. Kbh. 1859.
- Murhard, F., Nouveau recueil général des traités, conventions &c. T. I—II. Goettingue 1843—44.
- Nordisk Conversationslexicon. 11—23 H. Kbh. 1858—59.
- Nordisk Universitets-Tidskrift. 4 Aarg. 1858.
- Nourrisson, Tableau des progrès de la pensée humaine. Paris 1858.
- Ovidii Nasonis, P., tristium libri V et Ibis. Ed. R. Merkel. Berol. 1837.
- fastorum libri VI. Ed. R. Merkel. Berol. 1841.
- Pausaniæ Græciæ descriptio. Ed. C. G. Siebelis. V. I—V. Lips. 1822—28.
- Petersen, N. M., Bidrag til den danske Litteraturs Historie. I, II og III, 1. Kbh. 1853—55.
- Philologus, Zeitschrift für das classische Alterthum, herausgeg. v. E. v. Leutsch. 12—13 Jahrg. Göttingen 1857—58.

- Platons sämtliche Werke, übers. v. H. Müller, mit Einleitungen begleitet von K. Steinhart. 1—6 B. Leipzig 1850—1857.
- Plutarchi opera ed. J. J. Reiske. T. I—XII. Lips. 1774—82.
— vitæ ex rec. C. Sintenis. V. I—IV. Lips. 1839—46.
- Poetæ bucolici et didactici, gr. et lat. Paris 1851.
- Procli Diadochi et Olympiodori in Platonis Alcibiadem commentarii. Ed. F. Creuzer. Vol. I—IV. Francof. ad Moenum 1820—25.
- Quarterly Review. Nr. 209. January, 1859. London.
- Ramus, C., Elementær Algebra. Kbh. 1855.
- Raumer, F. v., Geschichte der Hohenstaufen. 1—6 B. Leipzig 1857—58.
- *Reisz, C., Om Bronchotomiens Indikationer. Kbhvn, 1858. (Doctordisp.)
- Revue des deux mondes. 27e année. Paris 1858.
- Ribbeck, O., Scenicæ Romanorum poesis fragmenta. V. I—II. Lips. 1852—55.
- Rigsdagstidende. 10de Session. 1858. Kbh.
- Ritter, C., Die Erdkunde. 1—11 Th. Berlin 1822—44.
- Roger, A., Struensee og Hoffet i Kjøbenhavn 1760—1772. Optegnelser af Reverdil, overs. af L. Moltke. Kbh. 1859.
- Roszbach, A., u. Westphal, Metrik der griech. Dramatiker u. Lyriker. 3 Th. Leipzig 1858.
- Rothe, W., Det danske Kirkeaar og dets Perikoper. Kbh. 1858.
- Rückert, L. I., Theologie. 1—2 Th. Leipzig 1851.
- Sage, le, Oeuvres. Paris 1857.
- Salusti Crispi, C., Catilina et Jugurtha. Illustr. R. Dietsch. V. I—II. Lips. 1856.
- *Saxonis Grammatici historia danica. Recenss. P. E. Müller et J. M. Velschow. P. II. Hauniæ 1858.
- Scharling, C. E., og C. T. Engelstoft, Nyt theologisk Tidsskrift. 9 B. Kbh. 1858.
- Schjellerup, H. C. F. C., og C. Tychsen, Mathematisk Tidsskrift. Nr. 1—2. Kbh. 1859.
- Schmidt, J., Geschichte der deutschen Literatur seit Lessings Tod. 1—3 B. Leipzig 1859.
- Schmith, C. W., Om Holbergs Levnet og populære Skrifter. Kbh. 1858.
- Schneekloth, H., Hjemmet og Skolen. 1 H. Kbh. 1859.
- Scholia in Theocritum ed. F. Dübner. Scholia in Nican-drum et Oppianum ed. U. C. Bussemaker. Paris 1849.
- Schoemanni, G. F., opuscula academica. V. I—III. Berol. 1856—58.

- Schumacher, H. C., Sammlung von Hülfsstafeln, neu herausgeg. u. vermehrt v. G. H. L. Warnstorff. Altona 1845.
- *Schwartzkopf, C. F., Kongelige Rescripter og Resolutioner, Love og Expeditioner, Geistligheden i Danmark vedkommende. Ny Række. 4 B. 2 H. og 5 B 1 H. Kbh. 1858.
- Sibbern, F. C., Meddelelser af Indholdet af et Skrift fra Aaret 2135. 1 H. Kbh. 1858.
- Tænkelse eller Logik. 2den Udg. Kbh. 1859.
- Skouboe, E., Udvalgte Digte til Udenadslæren. Kbh. 1856.
- Snorre Sturlassons norske Kongers Sagaer. Overs. af P. A. Munch. 1—5 H. Christiania 1857—58.
- *Sommer, A. G., Thomas Bartholin. Kbh. 1858. (Universitetspgr.)
- Sponneck, W. C. E., Om Toldvæsen i Almindelighed og det danske Toldvæsen i Særdeleshed. Kbh. 1840.
- *Statistisk Tabelværk. Ny Række. 15—17 B. Kbh. 1858.
- Steen, A., Oversigt over Hovedformerne i Rummet som Indledning til Geometrien. Kbh. 1858.
- Steinthal, H., Grammatik, Logik und Psychologie, ihre Principien und ihr Verhältniss zu einander. Berlin 1855.
- *Stephani, H., thesaurus linguæ græcæ. V. I fasc. 7 et V. VIII fasc. 6. Paris.
- Stobæi, J., florilegium rec. A. Meineke. V. I-IV. Lips. 1855-57.
- Strauss, D. F., Leben und Schriften des Dichters und Philologen Nicodemus Frischlin. Frankfurt a. M. 1855.
- Strøm, C. L., Naturhistorisk Læsebog. Kbh. 1852.
- Tafel zur bequemern Berechnung des Logarithmen der Summa oder Differenz zweyer Grössen. Altona 1817.
- Thiers, A., Histoire du consulat et de l'empire. T. 1—IX. Leipzig 1845—51.
- Tischer, G., Übungsbuch zum Übersetzung aus dem Deutschen ins Lateinische für mittlere Gymnasialklassen. Braunschweig 1858.
- Trap, I. P., Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark. 7—9 H. Kbh. 1858.
- Grundtegninger af Kjøbstæderne m. m. 1—2 H. Kbh. 1859.
- Trojel, F. C. L., Materialier til latinske Stiløvelser for de lavere Klasser. Kbh. 1859.
- Tychsen, C., Samling af plangeometriske Opgaver. Kbh. 1858.
- Ugeskrift for den evangeliske Kirke i Danmark, udg. af J. M. L. Hjort 1858, 2 B. 1859, 1 B. Kbh.
- *Warncke, T. S., Om Benzoesyren. Kbh. 1858. (Doctordisp.)
- Webster, N., Dictionary of the English language. V. 1—II. New Haven 1841.

- Weisser, L., Bilder-Atlas zum Studium der Weltgeschichte, mit erläuterndem Text von H. Merz. 1—14 Lief. Stuttgart.
- Werlauff, E. C., Det Kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog i dets første Aarhundrede. Kbh. 1847.
- *Westergaard, N. L., Historisk Tidsskrift, 3die Række. 1 B. 1 H. Kbh. 1858.
- Wilmar, A. F. C., Geschichte der deutschen National-Literatur. 1—2 B. Marburg 1857.
- *With, C. E., Bidrag til den differentielle Diagnose af Klappe-sygdommene i Hjertet. Kbh. 1858. (Doctordisp.)
- Vogel, A. F., Résolution de toutes les équations finies supérieures. Paris 1845.
- Zech, J., Tafeln der Additions- und Subtractions-Logarithmen. Leipzig 1849.
- Zell, C., Leges municipales, Salpensana et Malacitana &c. Heidelberg 1857.
- Zonaræ, I., et Photii lexica edd. I. A. H. Tittmann et G. Hermannus. Lips. 1808.

Desuden har Bibliotheket modtaget Programmer fra de danske og slesvigske lærde og Real-Skoler og fra de holstenske Gymnasier for 1858, fra de norske lærde Skoler for 1857 og fra de preussiske Gymnasier for 1856.

2. DISCIPELBIBLIOTHEKET

har i dette Aar modtaget følgende Tilvæxt:

- Andersen, H. C., Nye Eventyr og Historier. 3die Samling. Kbh. 1859.
- De to Baronesser. 1—3 D. Kbh. 1849.
- Auerbach, Stedmoderen, overs. af Forf. til Clara Raphaels Breve. Haderslev 1858.
- Becker, T. A., Englænderne paa Gyllingnæs, Novelle. Kbh. 1859.
- Bjornson, Bjørnsterne, Halte-Huida, Drama. Bergen 1858.
- Boisen, F. E., Dansk Læsebog. 1 D. Kbh. 1858.
- Bulwer, E. L., Hvad vil han gjøre dermed? Overs. af C. M. Gorm. 1—3 D. Kbh. 1858—59.
- Bøgh, E., Dramatiske Arbejder. 1—2 B. Kbh. 1858.
- Charton, E., Reiser i ældre og nyere Tid. Paa Dansk ved H. Sødning. 1—4 B. Kbh. 1856—58.
- Conradi, Ellen, en Landsbyhistorie. Kbh. 1858.

- Dahl, T., Botanisk Lommebog. Kbh. 1858.
- Dickens, C., Nicholas Nickleby's Levnet og Eventyr, overs. ved L. Mollke. 1—2 B. Kbh. 1856—58.
- Erslev, E., Den danske Stat. Kbh. 1855—57.
- Fabricsius, O., Underholdning for Menigmand. 2 B. Hors. 1857.
- Feuillet, O., Dalila, drame. Paris 1857.
- En fattig ung Mands Erindringer. Overs. af A. A. Kbh. 1859.
- Fibiger, J., Kors og Kjærlighed, en Familie-Tragedie. Kbh. 1858.
- Freytag, G., Debet og Credit. 1—3 B. Kbh. 1856—57.
- Fryzell, A., Karl den Tolvte. Kbh. 1859.
- Goltzsch, E. T., Borne-Kosmos, overs. Kbh. 1858.
- Hackländer, F. W., Der neue Don Quixote. 1—5 B. Stuttgart 1858.
- Hammerich, F., Præsident Hans Nansen den Ældres Levnet. Haderslev 1858.
- Danmark under Adelsvælden. 4 B. 1 H. Kbh. 1859.
- Hoffmann, E. T. A., Brudevalget og Guldskaalen, overs. af Forf. til Clara Raphael. Kbh. 1859.
- Fire Fortællinger, overs. af F. L. Mynster. Kbh. 1858.
- Klopstock, Sämtliche Werke. 1—10 B. Leipzig 1854—55.
- Livsbilleder. 2den Samling. Kbh. 1859.
- Menzel, C. A., Die Kunstwerke vom Alterthum bis auf die Gegenwart. 1 B. Triest 1857. 2 B. 1—27 Lief.
- Mérimée, Colomba. Paa Dansk ved S. M. Kbh. 1858.
- Meyers Universum. 1. B. u. 2 B. 1—4 H. Hildburghausen 1858—59.
- Rode, G., Fortællinger og Vers for Større og Mindre. Kbh. 1859.
- Schwab, G., Die deutschen Volksbücher. Stuttgart 1859.
- Semilasso in Afrika. Aus den Papieren des Verstorbenen. 1—5 Th. Stuttgart 1836.
- Tang, I. T. A., Danmarks Riges Oldtidshistorie. 1 Halvdeel. Kbh. 1859.
- Thiers, A., Consulatets og Keiserdømmets Historie, efter det Franske ved J. C. Magnus. 12—14 B. Kbh. 1855—57.
- Tidskrift for popul. Fremstillinger af Naturriget. 5 B. Kbh. 1858.
- Tutti Frutti. Aus den Papieren des Verstorbenen. 1—5 B. Stuttgart 1834.
- Urville, Dumont d', Malerisk Reise omkring Jorden, overs. af F. Schaldemose. 1—5 H. Kbh. 1859.
- Wisemann, N., Fabiola eller Katakombernes Kirke. Kbh. 1857.
- Æsop, Fabler. Efter Thomas James ved Chr. Winther. Kbh. 1859.

Indtægt.

Beholdning fra forrige Aar	31 Rd. 20 Sk.
Bidrag af Deltagerne	78 - 32 -
	<u>i Alt 109 Rd. 52 Sk.</u>

Udgift.

Indkjøbte Beger	82 Rd. 21 Sk.
Boghinderarbeide	27 - 8 -
	<u>i Alt 109 Rd. 29 Sk.</u>
Kassebeholdning " Rd. 13 Sk.	

V. Forhøielse af Skolepenge. Beneficier og Legater.

Bekjendtgjørelse fra Ministeriet af 4de Mai 1859:

„Paa Ministeriets allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hs. Majestæt Kongen under 13de f. M. allernaadigst at bifalde, at Skolepengene ved de lærde Skoler i Kongeriget Danmark og ved Rønne høiere Realskole forhøies saaledes:

- 1) ved Metropolitanskolen fra deres nuværende Beløb 50 Rd. aarlig og naar flere Brødre søge Skolen, 40 Rd. for den anden og 20 Rd. for den tredie Broder til henholdsvis 60 Rd., 50 Rd. og 30 Rd. aarlig;
- 2) ved de andre lærde Skoler fra 30 Rd. og for anden Broder 20 Rd. og tredie Broder 15 Rd. til henholdsvis 40 Rd., 28 Rd. og 20 Rd. aarlig;
- 3) ved Rønne høiere Realskole fra 20 Rd. og for anden Broder 15 Rd. og tredie Broder 10 Rd. til henholdsviis 28 Rd., 20 Rd. og 14 Rd. aarlig;

Alt fra 1ste October d. A. at regne, og saaledes at der desforuden erlægges i Lyse- og Brændepenge efter de hidtil gjældende Bestemmelser 6 Rd. aarlig ved Metropolitanskolen, 5 Rd. ved de andre lærde Skoler og 3 Rd. ved Rønne høiere Realskole, samt lige for alle Skoler i Indskrivningspenge for en Discipel 5 Rd.

Hvilket herved bekendtgjøres til Efterretning for alle Vedkommende.“

Ifølge Rectors Indstilling have Skolens almindelige Beneficiere for dette Skoleaar af Ministeriet været saaledes fordelt:

1. Høieste Stipendium 50 Rd.: 1. T. Petersen. 2. C. C. Ekeroth. 3. N. H. Jørgensen. 4. J. P. Røwe.

2. Mellemste Stipendium 35 Rd.: 1. C. D. Danielsen. 2. O. S. F. Wolder. 3. G. P. H. Borch. 4. L. Arntzen.

3. Laveste Stipendium 20 Rd.: 1. E. A. T. E. Søbørg. 2. C. E. Jensen. 3. H. H. V. Jensen. 4. F. V. Grüner. 5. J. S. Røwe. 6. L. P. Fabricius.

4. Fri Undervisning: 1. L. T. Mygind. 2. J. C. Federspiel. 3. J. Paludan. 4. J. H. Leunbach. 5. H. F. Paludan. 6. H. A. Møller. 7. C. Ø. Bergenhammer. 8. H. C. Møller. 9. H. E. J. Mylord. 10. H. G. S. Sabroe. 11. H. A. I. Jensen. 12. A. E. Søbørg. 13. J. G. Ibsen. 14. M. C. Nielsen. 15. A. V. Kruse. 16. H. A. Lemming. 17. P. V. Muth-Rasmussen. 18. E.

E. Arntzen. 19. J. R. J. Rasmussen. 20. H. J. G. Finély. 21. J. P. M. Balle. 22. H. A. Hansen (kun for Skoleaarets sidste Halvdel).

Af det Beløb af 300 Rd., som Ministeriet ved Lov af 10de April 1855, om Nedlæggelsen af den lærde Skole i Kolding, § 3 er bemyndiget til i 5 Aar, fra bemeldte Skoles Nedlæggelse at regne, at anvende til Undersøttelse for uformuende Disciple, der fra Kolding Skole formedelst dens Nedlæggelse ere gaaede umiddelbart over til andre lærde Skoler, har en Understøttelse af 40 Rd. i dette Skoleaar været tillagt Disciplen C. C. Ekeroth.

Det Davidsenske Legat, 2 Portioner paa 10 Rd. hver, tillagdes Disciplene N. H. Jørgensen og G. P. H. Borch.

Af det Flensborgske Legat tilkjendtes overensstemmende med Fundatsen efter fuldendt Aarsprøve 1858 efternævnte Disciple de vedfødiede Flidsbelønninger:

T. Petersen: Oehlenschlägers udvalgte Digterværker.

J. C. Røwe: Meinert, Naturen og Mennesket.

H. F. Paludan: samme Skrift.

P. Tommerup: Laurent, Keiser Napoleons Historie.

N. T. Andersen: Bulwer, the last days of Pompeii og the last of the Barons.

H. E. J. Mylord: Spruners historisch-geographischer Schul-Atlas.

H. G. S. Sabroe: Holbergs Comoedier i eet Bind.

H. A. I. Jensen: Barfods Fortællinger af Fædrelandets Historie.

J. R. J. Rasmussen: Munthes Geographi ved Velschow.

Af Stipendieoverskuds-fonden er tilstaaet to af Skolens forhenværende Disciple, Stud. juris I. S. Rübner Petersen og H. P. A. Lemming en Understøttelse af 40 Rd. hver.

VI. Udtog af Skolens Regnskaber

for Aaret fra 1ste April 1858 til 31te Marts 1859.

A. DEN EGENTLIGE SKOLEKASSE.

Indtægt.

	Rdlr.	Sk.
1. Beholdning efter Continuations-Regnskabet for 1857—58.....	3,293	48
2. Renter af Skolens Kapitalformue	71	48
3. Jordebogsindtægter	1,481	11 ¹ / ₂
4. Indtægter af Kirker.....	100	"
5. Samtlige Skolecontingenter.....	2,825	26 ¹ / ₂
6. Indtægt af Svanes Legat	786	"
7. Bidrag fra Stipendieoverskuds-fonden.....	600	"
8. Tilskud fra den almindelige Skolefond	4,814	32
Summa Indtægt	13,971	70

Udgift.

	Rdlr.	Sk.
1. Gager til Lærerne	9,384	"
2. Timeundervisning	927	"
3. Pensioner	566	64
4. Tilskud til Bibliothek og videnskabelige Apparater	350	"
5. a) Bygningernes Vedligeholdelse	94 Rd. 56 Sk.	
b) Leiendgift for Badelocale ...	25 - " -	
c) Inventariets Vedligeholdelse og Forøgelse	199 - 81 -	
	319	41
6. a) Brændsels-Fornødenheder...	239 Rd. 64 Sk.	
b) Belysnings-Fornødenheder..	59 - 23 -	
	298	87
7. Skatter og Afgifter	271	70 1/2
8. Regnskabsføringen	300	"
9. Forskjellige løbende Udgifter:		
a) Skoleopvarmning	124 Rd. " Sk.	
b) Rengjøring	98 - 72 -	
c) Porto, Protocoller, Skrivematerialier og Afskrivning	86 - 38 -	
d) Programmer og Skolehøitideligheder	165 - 54 -	
e) Andre Udgifter	35 - 82 1/2	
	510	54 1/2
10. Eftergiven Restance	10	"
	Summa Udgift	12,938 29
	Beholdning	1,033 41
	Balance	13,971 70

B. LEGATERNE TIL SKOLENS BIBLIOTHEK.

Indtægt.

1. Beholdning efter forrige Aars Regnskab	445	86 1/2
2. Renter af en Statsobligation	"	48
3. Jordleie	70	"
4. Teilmanns Legat	20	"
5. Skolekassens Tilskud	350	"
	Summa Indtægt	886 38 1/2

Udgift.

	Rdlr.	Sk.
1. Bøger og disses Indbinding	569	83
2. Undervisnings-Apparater	64	"
	<u>Summa Udgift</u>	<u>633 83</u>
	Beholdning	252 51 1/2
	<u>Balance</u>	<u>886 38 1/2</u>

C. FLENSBORGS LEGAT.

Indtægt.

1. Renter af en Statsobligation.....	"	48
2. Jordleie.....	64	"
	<u>Summa Indtægt</u>	<u>64 48</u>

Udgift.

1. Bøger og disses Indbinding	52	72
2. Underbalance fra forrige Aar.....	25	77 1/2
	<u>Summa Udgift</u>	<u>78 53 1/2</u>
Sammenholdes hermed Indtægten	64	48
fremkommer en Underbalance af	<u>14</u>	<u>5 1/2</u>

D. STIPENDIEFONDEN.

Indtægt.

Renter af Fondens Kapitalformue.....	<u>463</u>	<u>77</u>

Udgift.

1. Oplagte og udbetalte Stipendier	310	"
2. Overført i Stipendieoverskudsfonden	153	77
	<u>Summa Udgift</u>	<u>463 77</u>

E. STIPENDIEOVERSKUDSFONDEN.

Indtægt.

	Rdlr.	Sk.
1. Beholdning efter forrige Aars Continuations-Regnskab	1,050	24 1/2
2. Kapitalindbetaling og Renter af Fondens Kapital	1,047	84
3. Kornindtægter	466	46 1/2
4. Hanning Sogns Tiendeafgift for 1856 og 1857	12	"
5. Andel af Svanes Legat	393	"
6. Davidsens Legat	20	"
7. Afgiften fra Hansted Hospital for 1857	241	64
8. Oplagte Stipendier	790	95
9. Stipendiefondens Overskud	3	77
Summa Indtægt	4,026	7

Udgift.

1. Skatter	3	69
2. Bidrag til to Enker i Horsens By	40	"
3. Davidsens Legat til to Disciple	20	"
4. Liqvideret i Tehstrup Byes Tiende	2	33 1/2
5. Regnskabsprocenter	58	93 1/2
6. Udbetalte Stipendier	465	"
7. Afgivet til Skolekassen	600	"
8. Extraordinaire Understøttelser til to Studerende	80	"
9. For en Contrabog med Horsens Sparekasse ..	"	16
10. Udlaant Kapital	2,500	"
Summa Udgift	3,770	20
Beholdning	255	83
Balance	4,026	7

Aarsprøven og Afgangsprøven 1859

afholdes i følgende Orden:

I. DEN SKRIFTLIGE PRØVE.

Torsdagen den 23de Juni.

9-1. VII. Latinsk Version. 4-8. VII. Geometri.

Fredagen den 24de Juni.

9-1. VII. Dansk Stil. 4-8. VI. Tydsk Stil.

Lørdagen den 25de Juni.

9-1. VII. Latinsk Stil. 4-8. VII. Arithmetik.

Mandagen den 11te Juli.

8-11. III. Dansk Stil.	8-12. VI. Latinsk Stil.
8-10 ¹ / ₂ . V. Mathematik.	10 ¹ / ₂ -1. V. Tydsk Stil.
IV. Mathematik.	IV. Tydsk Stil.
I. Dansk Stil.	
3-7. VI. Dansk Stil.	3-5 ¹ / ₂ . III. Tydsk Stil.
V. Dansk Stil.	II. Tydsk Version.
3-6 ¹ / ₂ . IV. Dansk Stil.	

Tirsdagen den 12te Juli.

8-11. V. Latinsk Version.	8-10 ¹ / ₂ . VI. Mathematik.
IV. Latinsk Stil.	II. Dansk Stil.
III. Regning.	10 ¹ / ₂ -1. I. Regning.
3-6. VI. Latinsk Version.	3-5 ¹ / ₂ . IV. Latinsk Version.
V. Latinsk Stil.	II. Regning.
III. Latinsk Stil og	I. Tydsk Version.
Version.	V. IV. III. Engelsk Stil.

II. DEN MUNDTLIGE PRØVE.

Mandagen den 11te Juli.

	Syngestuen.		Syngestuen.
9-11.	II, A. Historie.	3-5.	I, A. Naturhistorie.
11-1.	II, B. Historie.	5-7.	I, B. Naturhistorie.

Tirsdagen den 12te Juli.

	Syngestuen.
9-12.	VII. Græsk.

Onsdagen den 13de Juli.

	Syngestuen.		8de Læsestue.
9-11 ^{1/2} .	IV. Græsk.	9-1.	VII. Mathematik.
3-5.	V. Latin.	3-5 ^{1/2} .	VI. Naturhistorie.
5-7.	I, A. Historie.		
	6te Læsestue.		5te Læsestue.
9-11.	III, A. Religion.	9-11.	II, B. Naturhistorie.
11-1.	I, B. Tydsk.	11-1.	II, A. Fransk.
3-5.	III, B. Religion.	3-5.	II, B. Geographi.

Torsdagen den 14de Juli.

	Syngestuen.		8de Læsestue.
9-1.	VII. Latin.	9-11.	I, A. Tydsk.
3-6.	III. Latin.	11-1.	II, A. Naturhistorie.
		3-5.	VI. Religion.
	6te Læsestue.		5te Læsestue.
9-12 ^{1/2} .	IV. Mathematik.	11-1.	II, B. Tydsk.
3-5.	V. Naturhistorie.	3-5.	II, A. Tydsk.
5-7.	V. Geographi.	5-7.	I, B. Religion.

Fredagen den 15de Juli.

	Syngestuen.		8de Læsestue.
9-11 ^{1/2} .	VI. Græsk.	9-11.	III, A. Naturhistorie.
12-1.	VII. Hebraisk.	11-1.	III, B. Naturhistorie.
3-5.	I, B. Historie.	3-6.	VI. Mathematik.
5-7.	I, A. Religion.		

6te Læsestue.

9-11. V. Fransk.
 11-1. II, A. Geographi.
 3-5 $\frac{1}{2}$. IV. Naturhistorie.

5te Læsestue.

9-11. IV. Religion.
 11-1. II, B. Fransk.
 3-5. V. Religion.

Løverdagen den 16de Juli.

Syngestuen.

9-11 $\frac{1}{2}$. II, A. Dansk.
 3-5 $\frac{1}{2}$. VI. Latin.

8de Læsestue.

9-11 $\frac{1}{2}$. IV. Historie.
 3-5 $\frac{1}{2}$. III, A. Historie.

6te Læsestue.

9-11. III, A. Geographi.
 11-1. III, B. Geographi.
 3-5. V. Tydsk.
 5-7. I, A. Dansk.

5te Læsestue.

9-11 $\frac{1}{2}$. VI. Tydsk.
 3-5 $\frac{1}{2}$. VII. Naturlære.
 5 $\frac{1}{2}$ -6 $\frac{1}{2}$. V. IV. Naturlære.

Mandagen den 18de Juli.

Syngestuen.

9-11 $\frac{1}{2}$. VI. Fransk.
 3-5 $\frac{1}{2}$. II, B. Dansk.

8de Læsestue.

9-11 $\frac{1}{2}$. IV. Geographi.
 3-5. III, A. Fransk.
 5-7. III, B. Fransk.

6te Læsestue.

9-11. V. Historie.
 11-1. V. Græsk.
 3-5 $\frac{1}{2}$. VI. Historie.

5te Læsestue.

9-11. III, B. Tydsk.
 3-5. I, B. Geographi.
 5-7. II, A. Religion.

Tirsdagen den 19de Juli.

Syngestuen.

9-1. VII. Historie.
 3-5 $\frac{1}{2}$. IV. Latin.

8de Læsestue.

9-12. V. Matematik.
 3-5 $\frac{1}{2}$. III, B. Historie.

6te Læsestue.

9-11 $\frac{1}{2}$. IV. Fransk.
 3-5. III, A. Tydsk.
 5-7. I, A. Geographi.

5te Læsestue.

9-11. III, A. Dansk.
 11-1. III, B. Dansk.
 3-5. II, B. Religion.
 5-7. I, B. Dansk.

Onsdagen den 20de Juli.

Syngestuen. 8de Læsestue.
 9-11 $\frac{1}{2}$. VI. Geographi. 9-11 $\frac{1}{2}$. VII. Religion.
 6te Læsestue. 5te Læsestue.
 9-12. V. IV. III. Engelsk. 9-11 $\frac{1}{2}$. IV. Tydsk.

Løverdagen den 16de Juli Eftermiddag Kl. 7—8 afholdes Sangprøven og

Mandagen den 18de Juli Eftermiddag Kl. 7-8 Gymnastikprøven.

Torsdagen den 21de Juli om Formiddagen Kl. 9 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Fredagen den 22de Juli Kl. 11 bekendtgjøres Prøvernes Udfald, hvorefter Sommerferien vil tage sin Begyndelse.

Tirsdagen den 23de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes herved Disciplenes Fædre og Foresatte samt Enhver, der interesserer sig for Skolens Virksomhed.

